

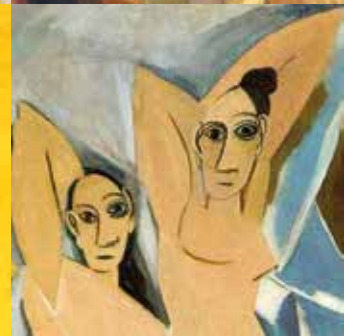
VÝTVARNÝ ATELIÉR

Pracovní sešit malířských technik

PARDUBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

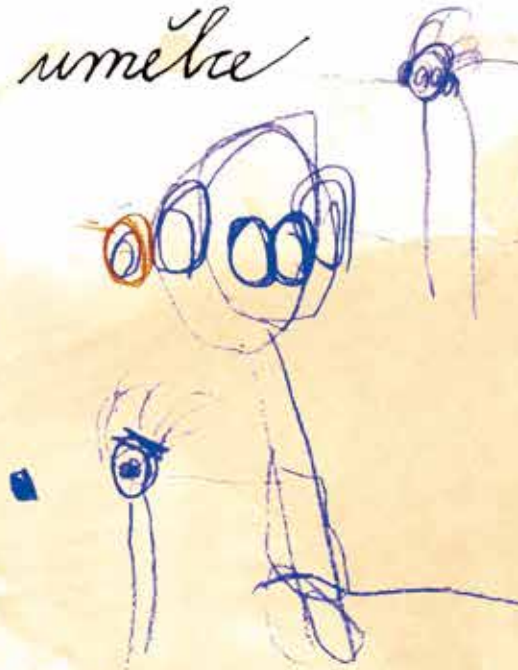

Cesta umělece

2 roky

3 roky

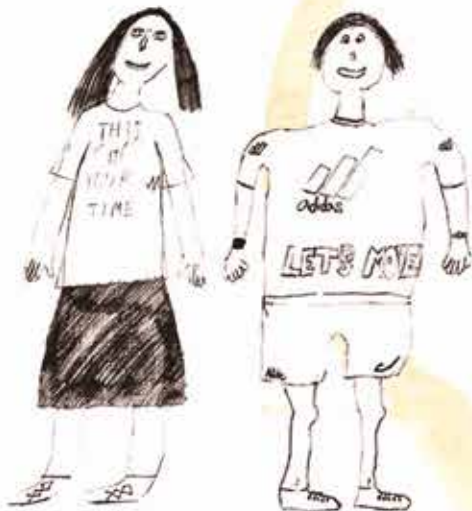
4 roky

6 let

7 let

10 let

12 let

13 let

5 let

8 let

9 let

14 let

16 let

20 let →

VÝTVARNÝ ATELIÉR

Pracovní sešit malířských technik

Slovo úvodem	6
Teorie výtvarné tvorby	8
Barva, světlo a stín, kontrast, kompozice a perspektiva, námět	
Technické pomůcky pro umělce	12
Podložky, štětce, špachtle, palety, média, pojidla, ředidla a laky	
Kresba	15
Uhel, rudka, křída, tuhy a tužky, pastelová tužka, kuličková tužka, pastel, tuš, sépie, bistr	
Malba	27
Akryl, akvarel, tempera, olejové barvy, kvaš, enkaustika, malba na sklo, freska, graffiti, kombinová technika	
Ukázky práce	36
Kresba lidské postavy tužkou Malba krajiny vaječnou temperou	
Galerie „Svět“	41
Hra v Galerii Svět	47
Český salón	48
Český salón – budoucnost	51
Hra v Českém salónu	52
Slovo na závěr	54
Slovníček pojmů	55
Použitá literatura a zdroje	56

Slovo úvodem

Publikace „Výtvarný ateliér“ navazuje na již vydanou knihu „Řemesla našich předků“. Obě publikace vznikly ve svitavském muzeu díky projektu „Muzejní animace“, jehož cílem bylo v oblasti umění a řemesel iniciovat u dětí pozitivní vztah ke kultuře, estetice, manuální zručnosti a obrazotvornosti.

V galerijních prostorách muzea vznikl ukázkový ateliér, ve kterém probíhá výuka různých výtvarných technik a samostatná činnost pod vedením odborných lektorů. Na každou výstavu jsou připraveny specifické pracovní listy, odpovědi na otázky v nich položené najdou děti přímo na výstavě nebo v ateliéru. Zde, či přímo ve výstavních síních uprostřed uměleckých děl děti ve skupinách pod dohledem výtvarníka technikou použitou na výstavě vytváří svá vlastní díla inspirovaná výstavou. Projdou s odborným lektorem výstavu a seznámí se s okolnostmi vzniku prací, dobou, ve které vznikaly a použitými technikami. Po dokončení díla si každá skupina či autor svou výtvarnou práci před ostatními obhájí, vysvětlí důvody vzniku, co obraz vyjadřuje (konkrétní předměty, pocity) a porovná a konfrontuje s vybraným obrazem na výstavě.

Velkou výhodou tohoto projektu je konfrontace, snaha o prosazení vlastního názoru, vkusu, ale také vzájemná spolupráce a získání tolerance k názoru druhých. Jde také o výhodu „neškolního“ neformálního uměleckého prostředí, které může mít vliv nejen na možnost budoucího profesního uplatnění, ale i budoucího aktivního využití volného času.

Svitavské muzeum se snaží v posledních letech vytvářet příjemné a tvůrčí prostředí pro návštěvníky různého věku i vzdělání. Projekt „Muzejní animace“ je určen především pro žáky základních a středních škol. Zkušenosti a zájem o dosavadní aktivity v oblasti výuky řemesel ukázal absenci nabídek podobných možností nejen pro školní mládež, ale i pro ostatní věkové kategorie, zejména seniory. Věřím, že i výtvarný ateliér – ať již v reálné podobě v muzeu, či v tištěné podobě, kterou právě držíte v ruce, si najde své příznivce. A že i my, alespoň malou měrou, dopomůžeme ke kulturnosti a citlivosti lidí kolem nás.

Blanka Čuhelová, ředitelka Městského muzea a galerie ve Svitavách

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předmluva

O teorii a praxi výtvarné tvorby lze napsat pojednání desítky knih dlouhé. Měla bych však strach, že příliš málo z vás by jej dočetlo do konce. Výzvu napsat pracovní sešit k Výtvarnému ateliéru jsem tedy pojala jako pozvání na návštěvu někam, kde bude-li se vám líbit, můžete zůstat, jak dlouho budete chtít.

Berte následující stránky jako ochutnávku toho základního, co by měl mladý výtvarník vědět, chce-li se odborně bavit o umění. Souhlasím s myšlenkovým konceptem, že každý člověk kráčí životem po cestě, která je jedinečná a neopakovatelná. Proto nemůže existovat jednotný přístup jak objevovat a jak tvořit. Každý postup a každé vytvořené dílo může z perspektivy vaší cesty vypadat stejně tak geniální jako mylné. Stejně jako na cestách platí pravidla silničního provozu, mohou i vám následující stránky pomoci pohybovat se výtvarným světem ke kreativním cílům. Nechť je vám tato skromná publikace dveříkem do světa stejně neomezeného, jako je vaše fantazie, jako jsou vaše možnosti.

Teorie výtvarné tvorby

Barva

Již v 17. století dokázal Isaac Newton rozložením bílého světla pomocí skleněného hranolu, že světlo je složeno z různých barev. Tyto barvy jsou vlastně barvami duhy, od červené, oranžové, žluté, zelené, modré, po indigo a fialovou.

K vytvoření bílého světla ale postačují pouze tři barvy. Říkáme jim barvy základní, nebo-li primární. Jsou to barvy modrá, zelená a červená. Kombinováním těchto tří základních barev vznikají barvy sekundární, nebo-li smíšené. Těmi jsou purpurová, azurová, žlutá.

Pigmentové barvy primární

azurová purpurová žlutá

Světelné barvy primární

červená zelená tm. modrá

Pigmentové barvy sekundární

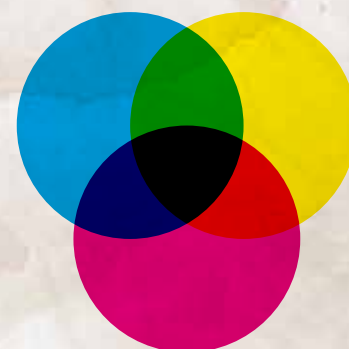

červená zelená tm. modrá

Světelné barvy sekundární

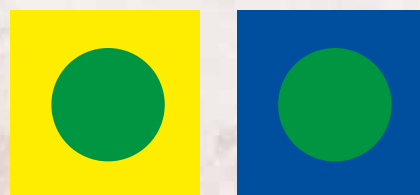
azurová purpurová žlutá

Malíř však nemaluje světlem, ale pigmenty, které některé barvy světla pohlcují a jiné odrážejí zpět do našich očí. Primární pigmentové barvy jsou jasnější než primární barvy světla. Jsou to barvy žlutá, purpurová a azurová. Mícháním těchto barev vzniknou barvy pigmentové sekundární a to tmavě modrá, červená a zelená.

Pro vytvoření barevných kontrastů používá malíř tzv. doplňkové (komplementární) barvy. K žluté barvě je komplementární barvou barva tmavě modrá, k purpurové barvě barva zelená a k azurové barvě barva červená. Všechny barvy vyzařují svoji komplementární barvu na sousední odstín: V důsledku toho pak např.:

Zelené kolo na žlutém čtverci má nádech do modra a zelené kolo na modrém čtverci má nádech do žluta.

Psychologie barev

Vztah člověka k barvě může být ovlivněn mnoha faktory. Velkou roli hraje kulturní kontext ve kterém žijeme. Symbolika barev se mezi různými kulturami a národy často liší a má zajisté vliv na oblíbenost či neoblíbenost. Samotná životní zkušenost nám může vytvořit kladné i nepříjemné vzpomínky na určité barvy a také naše nálada či zdravotní stav patří k věcem, které nás ve výběru barev vymezují.

Podle Maxe Lüschera, který nejvíce rozpracoval významy barev, jsou jejich obecné významy, platné pro většinu populace, následující:

Žlutá – povzbuzuje, osvobozuje, přináší uvolnění, pocit souladu, harmonie, působí vesele a otevřeně, ale může být spojována i s povrchností a přelétavostí.

Oranžová – je slavnostní, vyvolává pocit radosti, je spojena s představou slunce, tepla, bohatství, zlata, úrody, slavnostního vzrušeného očekávání, ale i s bezcílým hektickým rozčilením.

Světle zelená – působí přirozeně, ale někdy i jedovatě, je spojena s představou chladu, vlhka, ticha, (rostlin) přírody, ekologie a růstu.

Tmavozelená – uklidňuje a chrání, ale také omezuje, je přátelská, dává pocit bezpečí a naděje.

Modrá – znamená klid, důvěru, tradice, stálost přetrvávající na věky, matriarchát.

Červená – vzrušující, energická, prudká až náruživá, silná, mocná, spojená s představami ohně, krve, nebezpečí, lásky, hluku. Zároveň je vznešená, je symbolem energické akce, změny, přetváření a pronikání vpřed, dobývání, energie a sebevědomí, výstrahy.

Purpurová – působí důstojně, hrdě, vznešeně, povzbudivě, je spojena s představou spravedlnosti a majestátu, sebevědomí bez střetů, klidu, přiměřit.

Fialová – melancholická, osobitá, náročná, značí zastřené vzrušení, skryté tajemství vyvolávající znepokojení, zdrženlivou střízlivost, pokoru, skromnost.

Růžová – volnost a zároveň energie – něžná aktivita. Symbolizuje lásku, náklonnost a oddanost v srdeční úrovni, bez pudové smyslnosti. Je to barva něhy, jemnosti a oddanosti. Je to barva jemného způsobu života, zdrženlivé elegance, slavnostních nálad a sentimentálních citů. Může však narušovat vztah k realitě a odvracet od vážných věcí života. Zvyšuje chuť na sladké.

Hnědá – je střízlivá, mlčenlivá, solidní a vážná, realistická, spojená s představou jistoty a pořádku, domova, tradice, zdrženlivosti.

Šedá – netečná, smutná, spojená s představou chudoby a pokory, neutralitou, hranicí mezi prostory.

Bílá – neurčitá, nejistá, spojená s představou nevinnosti a čistoty, osvobození, absolutní svobody, nových začátků.

Černá – barva smrti, koncový bod tmavosti, představuje konečné rozhodnutí, agresivní vzdor, popření pestrého života, nicotu, absolutní odříkání, je výrazem pro bojovné „ne“.

Zlatá – symbolizuje pocit zářícího štěstí – je to barva správného, pravého středu, barva univerzální lásky a nejvyšších hodnot a zastupuje idealismus, velkorysost a šlechetnost. Zlatá dělá cokoliiv hodnotné, drahocenné a žádoucí. Zlatá transformuje poznání v pochopení, pomáhá při zvládnutí duševních nejistot, podporuje ducha na cestě k univerzální moudrosti.

Míchání barev

žlutá + modrá = zelená
červená + bílá = růžová
modrá + červená = fialová
černá + bílá = šedá

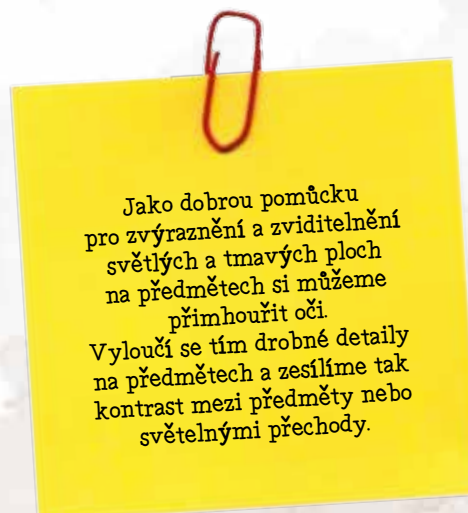
žlutá + červená = oranžová
modrá + zelená = tyrkysová
žlutá + hnědá + červená = okrová

Teplé barvy jsou založené na odstínech žluté, hnědé, zeleno-žluté a oranžové. Teplé barvy svojí podstatou vzrušují, mají tendenci upoutat pozornost. Na pomezí mezi teplou a studenou barvou je možné přiřadit odstíny zelené a fialové.

Studené barvy jsou založeny na odstínech modré, zelené, fialové, modro-zelené, modro-červené. Tyto barvy mají tendenci uklidňovat, tišit.

Světlo a stín

Stínování je (spolu s čarou, linií) základem zachycení tvaru předmětu. Zesilováním nebo zeslabováním odstínů gradace dokážeme zachytit předmět. Tvar předmětu není totiž dán liniemi, ale vytváří se pomocí světla a stínu. Čím přesněji a věrněji zachytíme osvětlení předmětu, tím lepších zobrazovacích výsledků dosáhneme.

Jako dobrou pomůcku pro zvýraznění a zviditelnění světlých a tmavých ploch na předmětech si můžeme přimhouřit oči. Vyloučí se tím drobné detaily na předmětech a zesílíme tak kontrast mezi předměty nebo světelnými přechody.

Kontrast

„Malíř musí určit světla, která vytvářejí nejjasnější plochu a naopak nejtemnější stíny, to, jak jsou spojeny a naopak.“ Leonardo da Vinci

Kontrast může být dán barvou nebo odstínem. Barevný kontrast vzniká působením odlišných barev. Červená – modrá, modrá – světle zelená... Maximální barevný kontrast vzniká mezi komplementárními barvami.

Michelangelo Caravaggio - Večeře v Emauzích

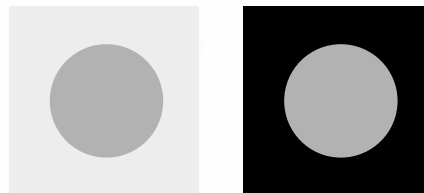

Paul Cézanne - Talíř s granátovým jablkem

Kontrast může být falešný, vytvořený záměrně malířem. Malíři zdůrazňovali kontrast na svých obrazech různým způsobem. Caravaggio využíval často pro pozadí svých maleb černou. Tím dal zviditelnit výjevu v popředí. Cézanne zvýrazňoval tvary a obrysy ovoce, nádob a ubrusů intenzivními stíny, tím vymezoval a zdůrazňoval tvary a barvy. Tizian ztmavoval pozadí svých krajinek. Postavy v popředí pak byly světlejší a vynikly.

Simultánní kontrast se řídí myšlenkou, že čím je pozadí tmavší, tím je bílá bělejší. Čím je okolní tón světlejší, tím bude šed' tmavší.

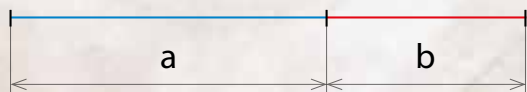
Který šedý kruh se vám jeví tmaší? Ten vlevo nebo ten vpravo? Přestože se to nezdá, jsou oba šedé kruhy totožné. Naše oči byly oklamány efektem simultánního kontrastu.

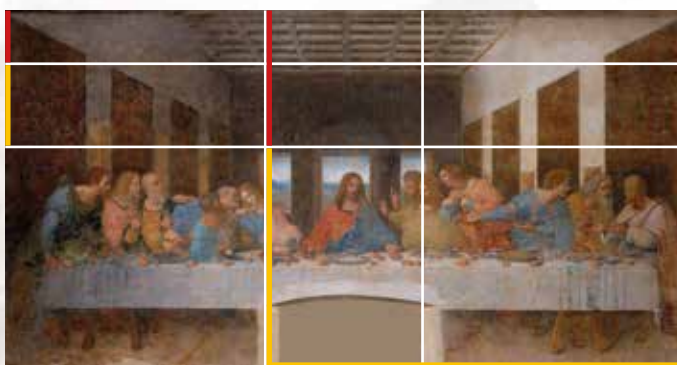
Kompozice a perspektiva

Jedním ze základních součástí tvorby obrazu je jeho kompozice. Je to souhrn pravidel a doporučení pro uspořádání prvků v uměleckém díle. Pravidla obsahují různá doporučení, jako například soustředit hlavní motiv na střed, nebo do některé z třetin nebo na zlatý řez.

Zlatý řez působí esteticky příznivým dojmem; poměr zlatého řezu lze také pozorovat v přírodě. Jde o takové rozdělení úsečky, kdy poměr její celé délky k její delší části je stejný jako poměr delší části ku kratší. Pokud tuto poměrně jednoduchou rovnici vyřešíte, tak zjistíte, že výsledkem je obtížně zapamatovatelné číslo 1,6180339887 tedy 1,62.

$$\frac{a}{b} = \frac{a+b}{a} = 1.61803\dots$$

Leonardo da Vinci - Poslední večeře Páně

Perspektiva je jeden z prostředků, jimiž se zobrazuje na dvourozměrné ploše trojrozměrný objekt. Perspektiva je optický jev, způsobující, že předměty blíže se jeví většími a předměty dále menšími. Což způsobuje zdání, že se rovnoběžné linie sbíhají. Bod, ve kterém se tyto linie setkávají, nazýváme úběžník. **Úběžník** může být jeden, ale mohou být klidně dva i tři. Dalším určujícím faktorem je umístění **horizontu**. Je to nejvzdálenější okraj scény, který určuje co je pod a co nad, jak je co krátké nebo dlouhé, či kam to směřuje. Čára horizontu se vždy nachází v úrovni očí.

Námět

Námět je především inspirací, podnětem, který překračuje pouhý přepis reality. Každá doba si nese sebou různá témata, která byla pro lidi zásadní. Umění je v přímé souvislosti s děním dané doby. V období gotiky to byla především témata náboženská. Na rozdíl od gotiky přináší období renesance náměty, kdy středem všeho zájmu byl člověk. Zobrazování lidského těla, anatomická přesnost pohybu a výrazu tváře, realistická barevnost se stala pro umělce středem pozornosti. Umění po roce 1945, tedy po 2. světové válce, se v umění projevuje zobrazováním pocitů, vidin samoty, odcizení, hněvu, hrůzy a zničení časem, objevuje se abstrakce.

Tématem výtvarné hodiny se může stát jakákoliv skutečnost, jež je dostupná našemu vnímání nebo představivosti, fantazii. Aby byl námět pro člověka motivující a dovedl ho k uvažování a zpracování tématu, je důležité, aby se nějakým způsobem dotýkal jeho osobní existence.

Možnosti námětů:

- historické, mytologické, náboženské náměty
- portréty, autoportréty, figura
- krajina, zátiší
- žánrový námět – sociální tematika (lidé, život...)
- abstraktní, nefigurativní námět
- ornamentální – dekorativní námět

Technické pomůcky pro umělce

Podložky

Podložka je předmět, na kterém má výtvarná stopa, včetně podkladových vrstev ulpět. Zatímco u kresebných technik je možné tvořit téměř na cokoliv, v malbě je možnost volby podložky úzce podmíněná zvolené technice.

Kresba – nejčastěji se na kresbu používá papír různé gramáže a velikosti. Vhodným podkladem je i karton, kůže, plast, plátno, desky a mnohé další.

Akryl – akrylovými barvami lze malovat na nejrůznější podklady: na papír, dřevotřísku, plátno, dřevo, kov a dokonce i na venkovní zdi. Při výběru podkladu je však důležité vědět, že akrylové barvy nepřilnou k podkladu, který obsahuje olej nebo vosk.

Olej – pro olej je nejvhodnější plátno na rámu nebo šepsovaná lepenka. Můžeme si jej zhotovit sami, nebo si koupit plátno již napnuté. Mezi nejkvalitnější plátna patří plátna celolněná. Jsou pevná a nevytáhnou se. Další možností je bavlna, ale ta je náchylná na prověšení. Druhou možností je lepenka z kartonu nebo dřevotřísky potažená gázou, plátnem nebo jinou tkaninou. Nejčastěji se dá koupit již našepsovaná univerzálním, tedy akrylátovým šepsem.

Akvarel – používají se papíry různých rastrů a struktur, různých gramáží. Struktura je pro malíře rozhodujícím prvkem, ale papír by měl být co nejtěžší. Jako ideální se doporučuje gramáž okolo 300 g/m.

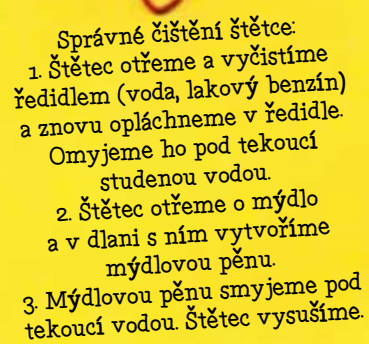
Tempera – maluje se na papír, lepenku, sololit, překližku, dřevotřísku, dřevěnou desku i plátno.

Kvaš – podkladem pro kvaš je především papír a jeho tužší formy – lepenka, karton.

Pastel – pastelem se maluje především na papírové, lepenkové a plátěné podložce. Existují speciální barevné, sametové, pastelové papíry, které již nepotřebují další úpravu. Normální papír lze pro pastelovou techniku připravit např. zdrsňením smirkem, natřením kličovou vodou atd.

Štětce, špachtle, palety

Štětec je nejdůležitějším nástrojem pro malíře. Rozlišujeme štětce vlasové a štětínové. Štětce mají různou délku a sílu. Od nejslabších – 0 po nejsilnější – 28. Na různé malířské techniky se hodí různé typy štětců.

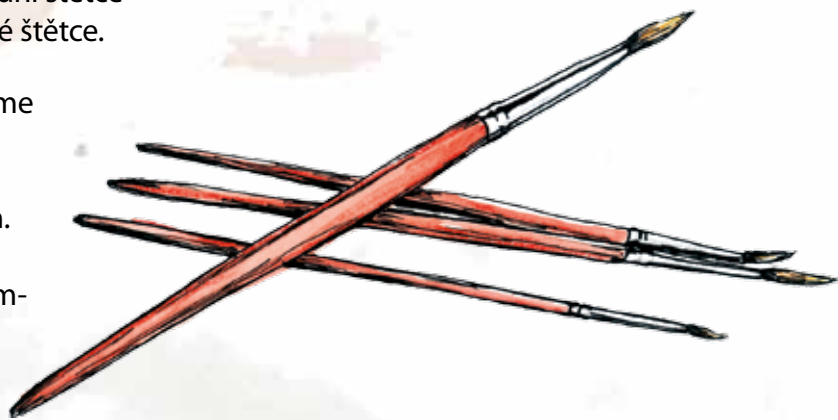

Správné čištění štětce:
1. Štětec otřeme a vyčistíme ředidlem (voda, lakový benzín) a znovu opláchneme v ředidle. Omyjeme ho pod tekoucí studenou vodou.
2. Štětec otřeme o mýdlo a v dlani s ním vytvoříme mýdlovou pěnu.
3. Mýdlovou pěnu smyjeme pod tekoucí vodou. Štětec vysušíme.

Na **akryl** se používají měkké přírodní štětce nebo alternativní měkké syntetické štětce.

Pro **akvarelovou malbu** používáme zvláštní štětce určené pro akvarel, které jsou schopny udržet velké množství vody. Výborné jsou zejm. sobolí, které se mohou chlubit výjimečnými charakteristikami: jemnost, důraz a vysoká zadržovací schopnost.

Na akvarel jsou vhodné zejména kulaté štětce.

1. kočičí jazyček 2. a 3. kulatý
4. plochý 5. vějířovitý

stojánek
na
umývání
štetec

Pro **olejomalbu** jsou vhodné štětce s pevným, kratším vlasem, jako je sobolí, hovězí, tchoří nebo přírodní štětina (prasečí) a samozřejmě štětce syntetické.

Na **malbu temperou** se používají hlavně syntetické štětce.

Malířské špachtle slouží k míchání barev na paletě a též je možné s nimi malovat. Zanechávají charakteristickou stopu v barevné materii.

Slavný malíř Leonardo da Vinci používal k vytvoření těch nejjemnějších přechodů štětec vyrobený z hedvábných vláken.

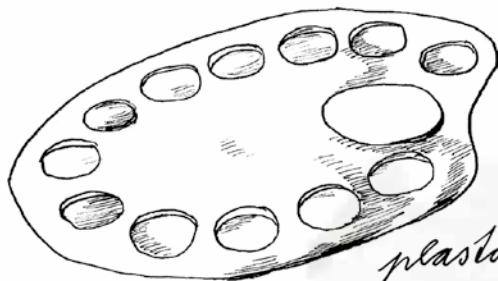
Palety, které malíř drží v ruce, se používají už od 15. století. Mohou být z různého materiálu. Například ze dřeva, z plastu nebo z papíru.

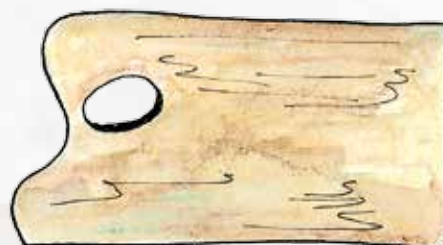
olejníčky

dřevěná paleta

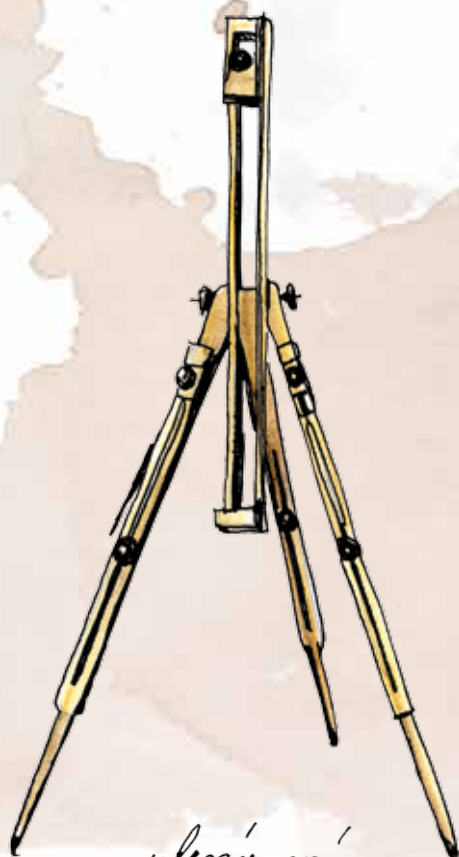

plastová paleta

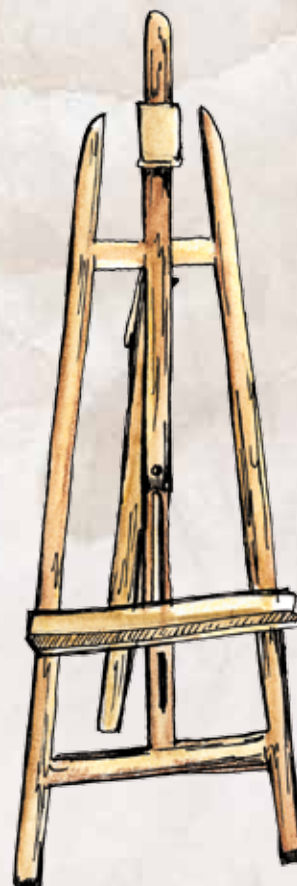
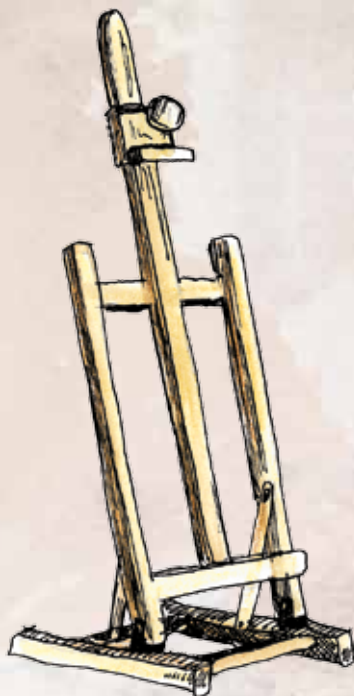
Stojany

Existuje celá řada stojanů jako například stojan ateliérový, plenérový, stojan stolní nebo dekorativní... Záleží na funkci, kterou od stojanu požadujeme.

plenérový stojan

stolní stojan

ateliérový stojan

Média, pojidla, ředidla a laky

Média přidáváme do barev během malby. Na rozdíl od ředidel zůstávají i po zaschnutí součástí barev a tedy obrazu. Ovlivňují délku schnutí barev, jejich lesk a charakter. Média a oleje se chystají do malých plechových nádobek – olejniček. Ty lze připevnit na paletu, takže jsou vždy prakticky po ruce.

Nejpoužívanějším **pojídlem** pro olejomalbu bývá lněný olej, makový nebo ořechový olej. Při práci s olejem je velmi oblíbená kombinace lněného oleje a ředidla – terpentýnu a to ve stejném poměru.

Ředidlo slouží k ředění barev. U akrylu a akvarelu a tempéry je jím voda. Olej se ředí převážně terpentýnem. Vedle terpentýnu existuje ředidlo s podobnými vlastnostmi jako je terpentýn, jen nezapáchá.

Laky hrají dvě důležité role: sjednocují konečný vzhled vaší práce a efektivně a trvanlivě ji chrání. Bývají aplikovány po šesti měsících až jednom roce schnutí (v závislosti na síle nanesených vrstev). Znamé laky jsou například damarový, křišťálový, retušovací...

Kresba

„Kresba je základem malířství.“ Michelangelo

Pojem kresba značí výtvarný projev zachycený na ploše pomocí čar, bodů a šrafů, tedy více či méně zastínovaných ploch. Technika je založená na lineárním vyjádření.

Dříve měla kresba spíše pomocné poslání a málokdy hrála samostatnou roli.

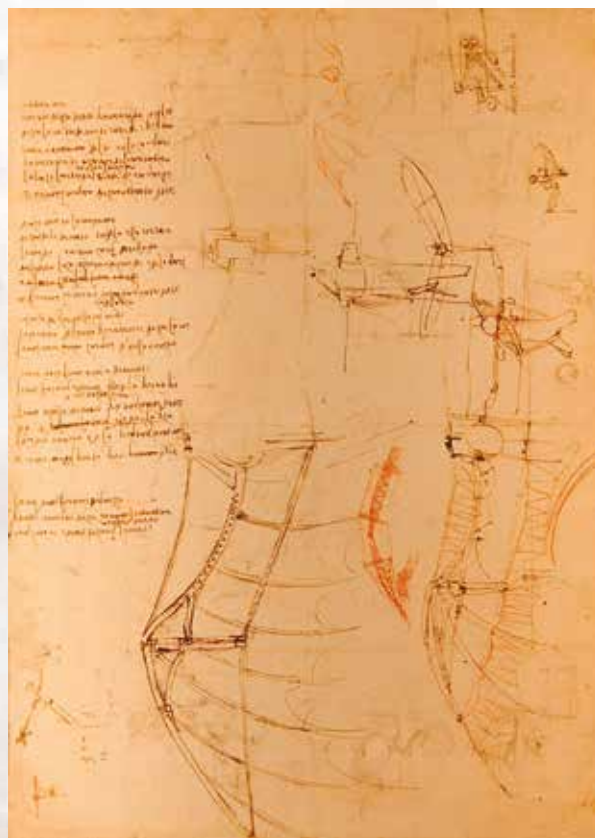
Sloužila jako první záznam při řešení technických úloh, vynálezů a nástrojů. Kresbou zachycuje výtvarník často první nápad, skicu, kompoziční rozvržení motivu. Postupem času začala být kresba chápána i jako samostatné umělecké dílo a podmínila vznik příbuzných odvětví, jako je ilustrace, karikatura, kreslený film, novinová kresba, knižní obálka, inzerát, plakát, umělecká grafika.

Kreslířské prostředky rozlišujeme na několik skupin:

Prostředky kreslící širokou stopou – uhly, rudky, křídly, pastel, sépiová bistrkřída

Prostředky kreslící úzkou stopou – tuhy a tužky, pastelky, kuličková tužka, flomaster

Tekuté kreslící prostředky – tuš, bistr, sépie, tinta neutrální

Leonardo da Vinci - létající stroj

Leonardo da Vinci detailně zachycuje ve svých kresbách nejrůznější řadu strojů a vynálezů. Od katapultů, děl, tanků, pušek po potápěčské obleky či létající stroje.

UHEL

„Dejte mi kousek uhlí a vytvořím nejkrásnější obraz na světě.“

Francisco Goya

Uhlí s největší pravděpodobností užíval již pravěký člověk. Je to nejměkčí kresebný materiál. Na rozdíl od tužky má uhlí stopu černější, „sametovou“ a lze jej daleko snáze a jemněji rozmazat po podkladu. Také jej můžeme z podkladu snadno sfouknout a nemusíme tak papír znehodnocovat gumováním. Uhlí se používá jednak přírodní a jednak umělé. Přírodní uhlí je svými vlastnostmi vhodný pro velmi jemnou kresbu a doporučuje se pro kreslíře začátečníky.

Základní typy uhlí

Přírodní uhlí – vzniká vypalováním dřevků bez přístupu vzduchu.

Dřevo použijeme z vrby nebo lípy.

Lisovaný uhlí – je uhlí umělé a rýsovací (ten je nejčernější). Jsou to vlastně saze drceného uhlí, směs se spojí a lisuje do roubíků. Kresba uhlím umělým je černá, sytá a připomíná spíše kresbu suchým pastelem.

Tužky s uhlíkovou náplní – tenké tyčinky slisované do roubíků jsou vloženy do dřevěné násadky (jako pastelky). Tyto uhlí pak nešpiní ruce, práce s nimi je tedy čistější a uhlí se slušně ovládá. Linie kreslená tímto uhlím je dokonalá. Tužky s uhlíkovou náplní můžete strouhat jako tužky či pastelky.

Kresba se začíná načrtáváním celkové kompozice. Základním rysem práce s uhlím je jeho rozmazávání po podkladu a vytváření měkkých přechodů. K zesvětlování ploch, případně retušování kresby se používají plastické gumy nebo střídy chleba. Tím, že guma je tvárná, lze ji zformovat do potřebného tvaru. Po několikerém použití je třeba gumu přetvarovat, aby snímání bylo z čisté strany gumy. K ostření uhlí používáme smrkového papíru střední hrubosti. Při kreslení střídáme plochou stopu s ostrou čarou, čili špičkou uhlí. Kresba na podkladu velmi málo ulpívá a proto je vhodné ji po úplném dokončení fixovat, aby nebyla neopatrným kontaktem zničena.

stínování
plastickou gumou

kresba plochou
stranou uhlí

kresba
špičkou uhlí

kresba uhlím
rozbitým
prsty

Recept na výrobu přírodního uhlí: Vezměte dřívka z vrby nebo lípy a ty zabalte do alobalu nebo do jílu a vložte do ohně. Ráno obal sundejte a přírodní uhlí máte hotový.

RUDKA

Rudka je kresební pomůckou, kterou znal již jeskynní člověk. Známe dva druhy – přírodní a umělé. Rudka obsahuje kaolin a oxid železitý.

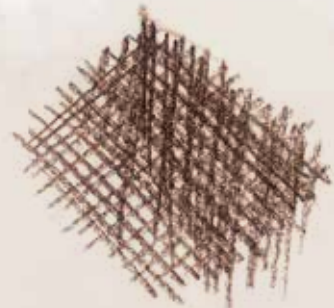
Rudka má několik odstínů

- žluté, okrové
- světle červené, tmavě červené
- hnědé, temně hnědé
- caput mortum

Rudka je vhodná ke kresbě na velké formáty a pro portrétní kreslení. Svým teplým odstínem připomíná lidskou pleť. Rudka se také používá k předkreslení podobizny, malované olejovými barvami. Rudkové kresby fixujeme v jedné vrstvě a slabě. Někteří autoři radí kresbu rudkou nefixovat, pouze ji uložit pod sklo.

rovnné šrafování

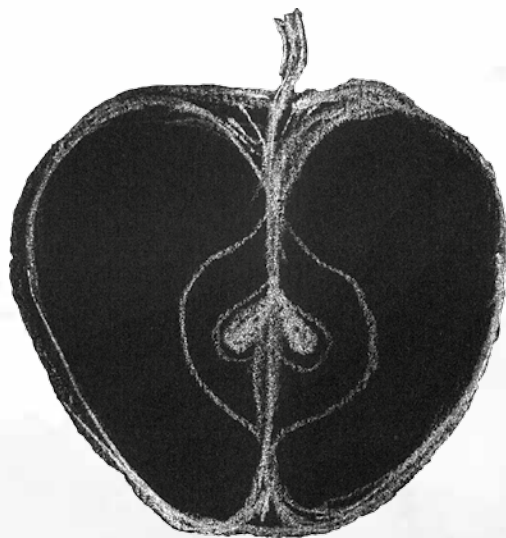

křížové šrafování

KŘÍDA

Křídý můžeme v zásadě dělit na mastné a suché, černé a bílé. Podstatou černé křídý je černá jílová břidlice. Přírodní bílé křídý jsou vyráběny z minerálního talku. Nejstarším bílým kreslířským prostředkem byla krejčovská křída.

Italové začali křídý používat jako náhrady za uhlí. Křídý kreslil například Botticelli, Signorelli či mladý Rafael. Bílé křídý lze používat na velmi tmavý až černý papír a to tak, že provádíme jakousi negativní kresbu.

TUHA a TUŽKY

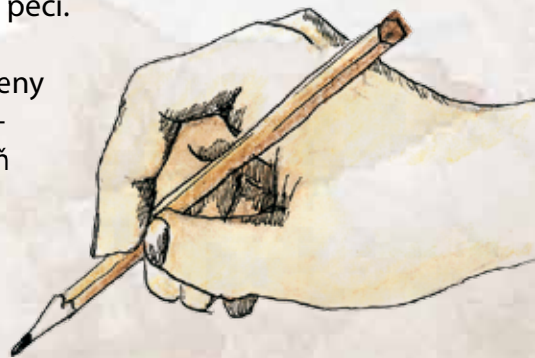
Tuha je přírodní produkt. Náplně tužek jsou z grafitu (měkká krystalická forma uhlíku) promíchaného s hlinou a páleného v peci.

Měkkost a tvrdost tužky se označuje čísly.

Nejkvalitnější grafitové tužky jsou označeny čísly a písmeny

H – hard – tvrdý, tedy stupněm tvrdosti (a vyšším obsahem plnidla). Písmeno **B – black – černý** – určuje stupeň tmavosti (tzn. vyšší obsah grafitu). Náplň je uzavřena v dřevěném obalu (většinou z cedru). Čím vyšší je číslice vedle písmena, tím měkčí je náplň.

Grafitové tužky mají tvar silné tužky, ale bez obalu ze dřeva. Jejich kvalita se také označuje: 2B znamená průměrnou tloušťku náplně. Některé mají kovový plášť k ochraně ruky před znečištěním, ale obal se dá odstranit a stopa tužky je pak silnější.

Tvrdosti such
nejměkčí sucha ← → *nejtvrdší sucha*

8B 7B 6B 5B 4B 3B 2B B HB F H 2H 3H 4H 5H 6H 7H 8H 9H 10H

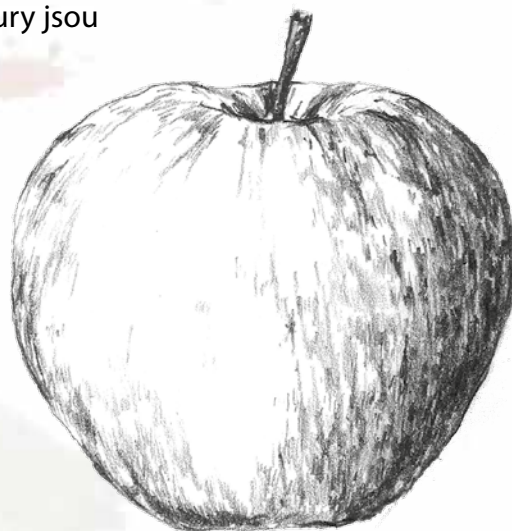
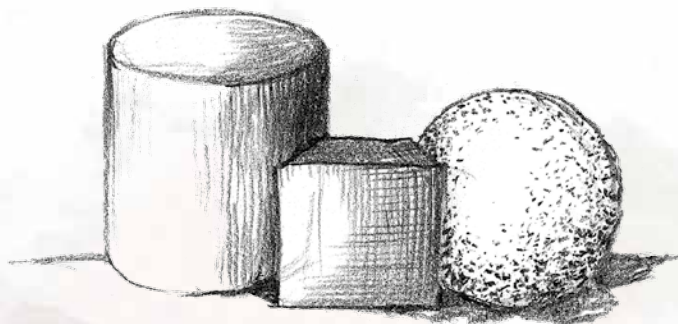
9B je tvrdost přírodního grafitu.

Jak tužky používat

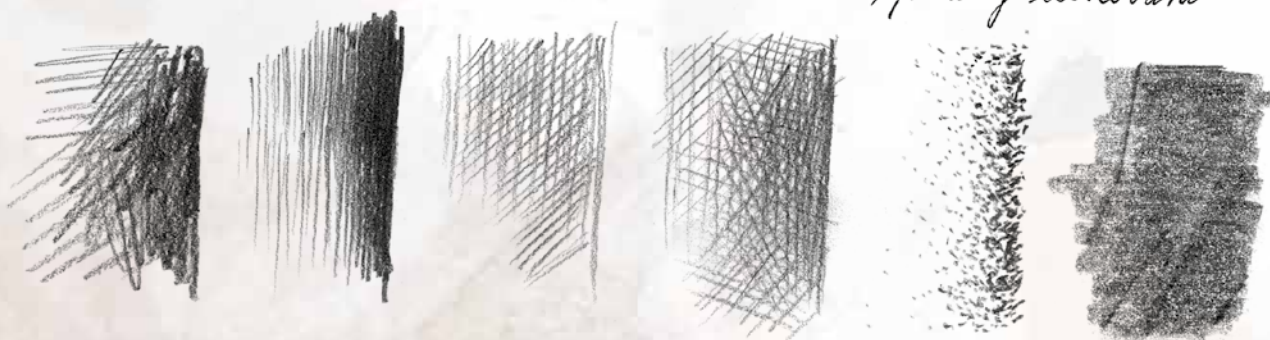
Svůj repertoár můžete rozšířit použitím různých efektů čar, ale používání čar různého stupně tvrdosti někdy vede k nechtěným efektům světla a stínu.

Stupeň tvrdosti tužky volte podle cíle, který jste si stanovili. Nejprve je nutné stanovit velikost. Velké kresby se většinou pozorují z větší vzdálenosti a jejich intenzita je závislá na měkkosti tužky, nemůže ale dosáhnout účinku uhlí, což je pro práci velkých rozměrů ideální prostředek. Měkké tužky můžeme použít ke kresbám libovolné velikosti, tvrdé tužky by se měly používat

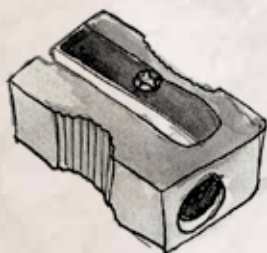
především k malým formátům, protože jejich bledé kontury jsou zblízka lépe rozeznatelné.
Dalším faktorem je čas. Tvrdou tužkou se pracuje pomaleji než měkkou, rychleji jde práce s grafitem, zejména když je veden naplocho.

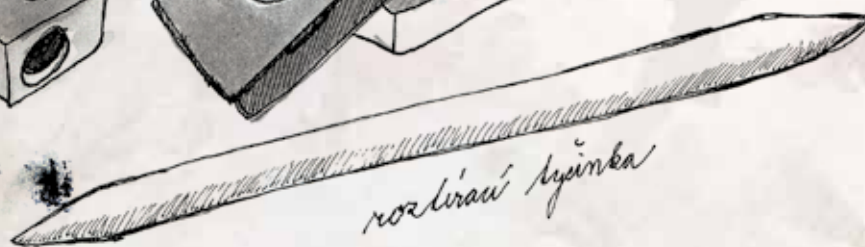
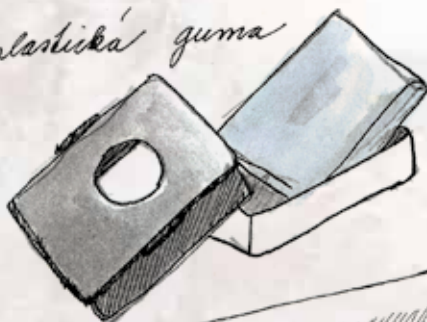
způsoby stínování

šrotáček

plastická guma

rozlišná kyjka

světlá stopa tužky

PASTELOVÁ TUŽKA

Nejvýznamnější vlastností pastelových tužek – pastelek je možnost jejich jemného optického míšení na podkladu, možnost kombinování barev a stínování. Barevné pastelky se používají stejně jako grafitové tužky. Na výraz barevného provedení má vliv i povrchová struktura papírů. Na papíru s hrubší strukturou mají barevné čáry víceméně lomený charakter, na hladkém papíře závisí výsledek především na způsobu vedení tužky.

Druhy pastelek

1. tvrdé barevné tužky – s tenkými náplněmi se hodí zejména pro komplikované detaily i k technice kresby tlakem. Tyto pastelky jsou vodostálé.

2. rozmývatelné pastelky – akvarelové se mohou používat suché nebo navlhčené a umožňují rozličné variace textury.

3. mastné křídly – jsou malé hranolky vyrobené ze stejného materiálu jako pastelky. Protože křídly jsou široké, používají se často ke kresbě pozadí a velkých ploch.

Kresba pastelovou tužkou - pastelkou

*variace stínování
Systematické, křížové, barevně kombinované,
jednobarevné rašování.*

Jak používat barevné tužky

Barevné tužky jsou především nástrojem pro lineární práce, ale umožňují také různými způsoby vytvářet barevné plochy. Klasickými technikami jsou šrafování a křížové šrafování, kdy je lineární technikou možné dosáhnout rovnoměrného tónování plochy. Při šrafování se vedle sebe ve větším množství volně kladou čáry, přičemž mezery mezi nimi mohou být větší nebo menší, pravidelné nebo nepravidelné. Na jednobarevných kresbách působí černé čáry a bílé mezery od určité vzdálenosti šedě. Tmavě šedý dojem vyvolávají silnější čáry, které leží blízko vedle sebe. Světlý dojem vzniká tenčími čarami s většími odstupy.

Křížové šrafování představuje zdokonalenou techniku, při které se klade svazek paralelně vedených čar přes jiné šrafování. Vždy odlišným směrem. Vzniká tak textura podobná tkanině. Čím hustší je šrafování, tím rovnoměrnější bude od určité vzdálenosti tónování plochy.

kresba akvarelými pastelkami

kresba pastelkou bez vody

kresba do hrubého papíru

kresba přemalovaná mokým štětkem

prolínání 2 barev červená, modrá → fialová

Rady:

Pokud to není konkrétní záměr, snažte se nedělat kontury černou pastelkou ani tužkou.

Chcete-li, aby kontury zůstaly, je vhodné je udělat tuší.

Netlačte na pastelky. Raději udělejte několik vrstev na sobě.

Nákres dělejte hned v konečné barvě, někdy může být ve světlejším odstínu.

Stíny nedělejte černou pastelkou, ale doplňkovou barvou.

KULIČKOVÁ TUŽKA

Kuličková tužka zanechává všude linie stejné kvality, a to jak tón v tónu, tak v profilu. Na světle není stálá. Má většinou modrou náplň, ale na kreslení je vhodnější s náplní černou (vlastně je šedivá s fialovým nádechem).

Kuličkovou tužkou kreslíme na hladší papír, třeba i průklepový. Také dobře vypadá kresba na barevných papírech. Třeba černá kresba na růžovém a modrá na světle modrém papíře. Nevýhodou kuličkové tužky je nemožnost korektury. To, co se jednou již nakreslilo, nejde vrátit zpět.

PASTEL

Pastel je technikou na rozhraní mezi kresbou a malbou. Pastel se dělí na suchý, olejový a mastný. Suchý pastel umožňuje špičkovou tvorbu v barvě, protože vytváří barevnou, velmi jemnou sametovou kresbu. Zvláště je vhodný pro kresbu portrétů, protože dokáže vytvořit dojem jemné měkké teplé kůže. Mastný pastel má svým charakterem blíže k malbě olejem. Vzhledem k rozdílné přilnavosti k podkladu se olejový pastel nemusí fixovat. Suchý pastel je nutné vždy ochránit před vnějšími vlivy fixací. Olejové pastely jsou velmi přilnavé k podkladu, lze je teplem (vysoušečem vlasů) nebo terpentýnem lavírovat na malbu podobnou olejomalbě.

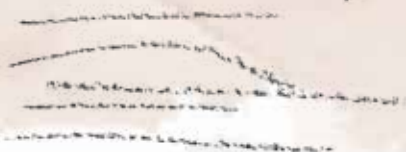

Podklad na pastel by měl být zdrsňený. Většinou se používá speciální pastelový papír, ruční papír nebo i plátno. Kresba se začíná načrtáváním celkové kompozice, což se zpravidla dělá křídou ve formě tužky, protože stopa může být sotva znatelná a tenká. Kresba pokračuje podobně jako kresba tužkou s velmi častým rozmazáváním po podkladu a vytvářením měkkých přechodů včetně smíchávání a prolínání jednotlivých barevných odstínů. K zesvětlování ploch, případně opravy kresby se používají plastické gumy. Tím, že je tvárná, lze ji vytvarovat do potřebného tvaru. Přimačkáváním na podklad s křídovou stopou postupně snímá tuto stopu a přenáší ji na sebe. Po několikerém použití je třeba gumu přetvarovat, aby snímání bylo z její čisté strany. Kresba na podkladu velmi málo ulpívá a proto je vhodné po úplném dokončení kresbu fixovat, aby ji neopatrný kontakt nezničil.

Základní způsoby použití pastelů

- 1. Kreslení koncem pastelu.** Pastely držíme a kreslíme s nimi stejně jako s obyčejnými pastelkami. I pastel si můžeme zaříznout do špičky. Podle tlaku, který při tahu pastelem vyvíjíme, ulpívá na papíře více či méně pastelu a výsledná linka je silnější či slabší. Při kresbě se nebojte uvolnit celou paži.

Kresba koncem pastelu

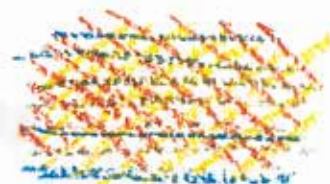
Kresba celou stranou pastelu

2. Kreslení celou hranou pastelu. Pastel položíme na papír a celou jeho jednou stranou jez-
díme po papíru a vytváříme tak barevné vrstvy. Lépe se pracuje s menšími kousky pastelu,
proto se nebojte a pastel si rozlomte.

3. Stínování a šrafování. Zběhlým kreslířům jistě netřeba představovat. Pomocí tenkých, různě
kladených tahů pastelem vytváříme dojem prostoru, světla a stínu atp. Šrafováním jedné
barvy přes druhou lze opticky docílit míchání barev.

stínování a šrafování

4. Míchání a roztírání pastelů. Pastel se pochopitelně nedá na rozdíl od ostatních malířských
médií míchat před nanesením na papír. Provedeme to jednoduše tak, že vedle sebe nanesené
barevné vrstvy rozetřeme do sebe buď prsty, papírem, kouskem látky, gumou nebo čímkoliv,
co bude vyhovovat. Barvy tak smícháme a vytvoří se nám onen sametový efekt.

Práce s olejovými pastely

①

*Přes základní světlou vrstvu
se nanese černý pastel*

②

„technika škrábání“

*na papír se nanese
olejový pastel - světlá barva*

③

*Pomocí tupého nástroje se
vytvoří požadovaný detail, kresba*

„technika použití terpentýnu“

*Kresba olejovým pastelami se
rozmytá valovou štětkou
namočenou v terpentýnu*

TUŠ

Tuš se odnepaměti vyrábí v Číně. Je to v podstatě černý kopt rozpustěný v destilované vodě. Při kresbě používáme nejčastěji tuš barvy černé, hnědé, ale i barevné tuše.

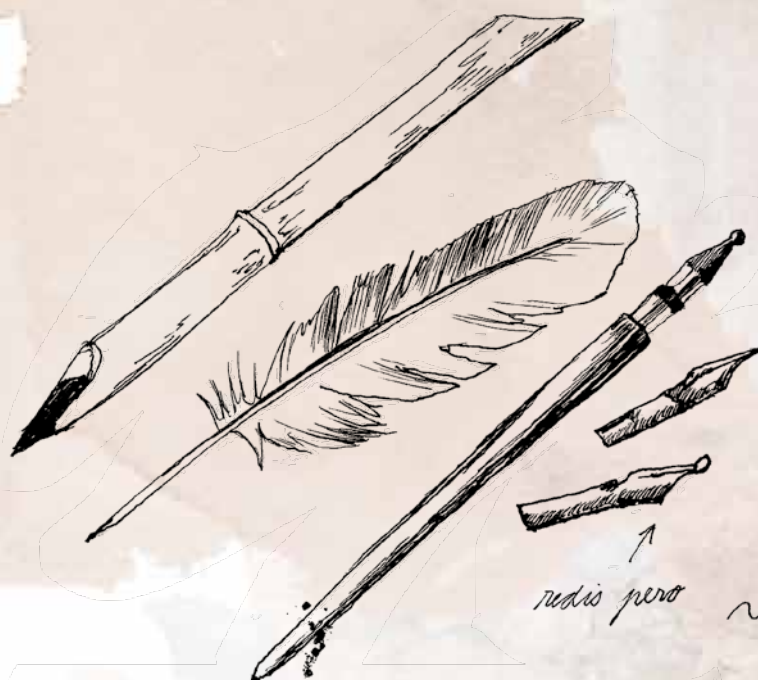
Můžeme kreslit perem s vyměnitelnými násadkami (známe ze školy), technickým či kaligrafickým perem, husím brkem nebo např. exotickými bambusovými či rákosovými pery. Pera mají ostrý, tupý nebo

kuličkový hrot. Pro udržení stejně široké stopy používáme tzv. talířkovitá pera nebo-li redis. **Tuše jsou po zaschnutí v kresbě nerozpustné a nesmyvatelné**, na rozdíl od inkoustu, který je rozpustný.

Pokud máte chuť experimentovat, můžete použít méně obvyklé předměty, které zanechávají zajímavou stopu, třeba sláma, provázek, prst nebo různé odpadní materiály. Tuše můžeme různě ředit, používat různé barvy a kresbu doplnit třeba i tahy štětcem. Zajímavá je kombinace více nástrojů v jedné kresbě.

Tuší nebo inkoustem se dá kreslit do mokrého podkladu. Linie nanášená na vlhký papír se rozpíjí a tím dodává kresbě nečekaný výraz. Ze skvrn inkoustu, libovolně vržených na papír, lze vytvořit „skupinu náhodných tvarů, z nichž může vzniknout kresba“. Inkoustové skvrny se dají dělat štětcem, tyčinkou nebo perem. Efekty se mění podle toho, jestli inkoust dopadne na suchý nebo navlhčený papír.

rákosové pero, husí brko, pero

vyměnitelné násadky

redis pero

dámské pero

rozfoukaná suš

kresba suš
do vlhkého podkladu

kresba suš a
akvarelovými barvami

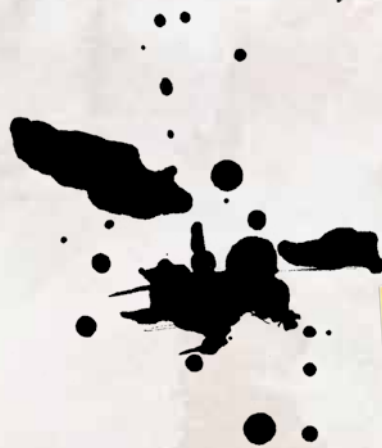
tlisky bršky
prstů

různé barvy suš

škvrny - kapičky

kresba suš
pomocí štětce

Kaligrafie je umění písma, krasopisu, ale prolíná se i do výtvarného umění. V Japonsku se kaligrafii říká „šódó“ což znamená „cesta písma“. Kaligrafie je umění přítomnosti, nebo-li okamžiku, protože tahy tvoříte pouze jednou, neopravujete byt' jediný tah, který štětcem vedete.

SÉPIE

To, co dnes nazýváme sépií, je vlastně vynález prof. I. C. Seydelmanna z Drážďan. Smísel hnědé barvivo získané z měchýře mořské sépie s bistrem a získal tak kreslířský prostředek, vhodný hlavně k temným a ponurým studiím např. krajiny.

BISTR

Bistr se sice vyrábí ze sazí, ale příměs hnědé minerální barvy mu dává teple hnědý odstín. S velkou oblibou ho používali barokní mistři. Nejvhodnějším způsobem, jak bistr používat, je lavírování, čili rozmývání barvy štětcem namočeným ve vodě. Dnes se tato technika téměř nepoužívá.

Malba

„Nakladatel mě požádal, abych napsal knihu o technice malby. Napsal jsem ji. Když jsem ji přečetl, naučil jsem se malovat.“ *Salvator Dalí*

Malba je postup aplikování barviva rozpuštěného v médiu a nanášení (lepivého) činidla na povrch, jakým je například papír, plátno nebo zeď.

Zjednodušeně můžeme říci, že tato technika je založena na barvě, která tvoří plochu (což je také základní odlišení od kresby, kde využíváme linii, šrafuru).

Podle charakteru malby, použitých materiálů či podkladu se malba dělí na několik základních malířských technik. Mezi nejznámější patří malba akrylovými barvami, malba akvarelovými barvami, olejomalba, malba temperou, kvaš, enkaustika, freska, graffiti, kombinovaná technika.

AKRYL

Akrylové barvy jsou v současné době velmi používanou malířskou technikou. Nejenže jsou na použití nenáročné, ale jsou i finančně dostupné. Barvy jsou vyrobeny ze směsi pigmentů a syntetické pryskyřice. Jsou založeny na vodní bázi, což je jejich hlavní výhodou a předností. Technickými vlastnostmi se podobají olejovým barvám, ale k jejich ředění potřebujeme pouze vodu. Akrylové barvy se prodávají v tubách, velká balení v kelímcích. Někteří výrobci dále vyrábí barvy s různými „efekty“, jako jsou např. barvy iridiscentní (duhové), fluorescentní (světélkující) nebo lesklé.

Technika akrylu

Samozřejmě existuje řada technik, jak s akrylovými barvami malovat. K akrylovým barvám můžeme přistupovat jako k barvám olejovým a využívat tím plně jejich pastózní formu a krycí vlastnosti. Nebo s nimi můžeme zacházet jako s akvarelovými barvami a nanášet je v transparentních vrstvách.

Akvarelová – transparentní technika: Po zaschnutí jsou akrylové barvy stálé a vodou nerozpustitelné, takže je můžeme přemalovat dalšími vrstvami, aniž bychom narušili vrstvy spodní. Budeme-li takto na sebe nanášet transparentní barevné vrstvy, bude výsledná malba působit jako akvarel. Barevné vrstvy ale musí být opravdu tenké!

Olejová technika: Akrylové barvy použijeme v husté formě. Pro takto pastózní nanášení barvy je vhodné použít silné štětce či špachtle. Ty nám umožňují vytvářet širokou škálu textur a otisků. Podobně jako u oleje můžeme tedy použít malbu *alla prima*, tj. malířský styl, kdy obraz namalujeme „najednou“, mokrým do mokrého, tedy bez podmalby a zasychání podkladových vrstev atp. Obdobně technika impasto je společná také olejovým barvám a v podstatě znamená

malbu velice hustou barvou, kterou na podklad nanášíme hrubým, tvrdším štětcem, špachtlí nebo přímo z tuby, a na plátně nám tak vznikají plastické barevné struktury.

akryl -
akvarelová technika

akryl -
olejová technika

Rady pro práci s akrylovými barvami

- Protože akrylové barvy schnou velmi rychle, je dobré z tuby vymačkat jen takové množství barvy, které budete potřebovat.
- Příliš mnoho vody špatně váže pigment a výsledná malba pak bude barevně nevyrovnaná. Vody stačí jen velmi málo, někdy se používají ke zlepšení konzistence barev příslušná média.
- Pracujete-li s více štětci a nechcete každý po použití ihned vymývat, nechte je ponořené ve sklenici s vodou tak, aby se nedotýkaly dna. Pořídte si zvláštní stojan nebo vyrobte vlastní: stačí, když do kousku kartonu uděláte díry dle průměru každého štětce a přikryjete jím sklenici s vodou.
- Pamatujte při míchání barev na to, že akrylové barvy při schnutí spíše tmavnou (na rozdíl od akvarelových barev, které při schnutí zesvětlí).
- Na závěr je dobré akrylovou malbu zafixovat. Závěrečný lak chrání malbu před znečištěním, zlepšuje její odolnost a trvanlivost, zvyšuje hloubku barev a vyrovnává rozdíly v lesku. Bývá dostupný v lesklé nebo matné verzi, ale můžete zaexperimentovat a namíchat si vlastní, třeba polomatnou variantu. Vrstvu laku lze většinou z malby odstranit. Dejte si pozor, aby před fixací lakem byla malba opravdu suchá, před lakováním nechte barvy schnout alespoň 1–2 týdny.

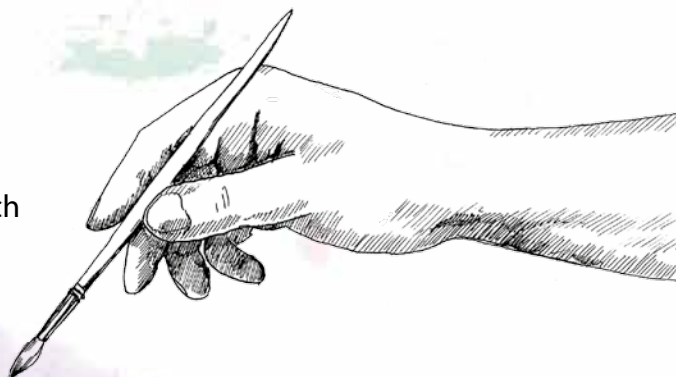

Leona G. Sehnalová - Danae

Akvarel

Akvarel je jedna z nejstarších a nejobtížnějších malířských technik. Nejstarší doklady o akvarelu pochází z Egypta, Japonska a Číny. V období renesance se stal akvarel samostatnou výtvarnou technikou.

Akvarelové barvy jsou vyrobeny ze směsi barviva a pojidla (arabské gumy) rozpustného ve vodě. Nemají výrazné krycí vlastnosti, ale jejich kouzlo spočívá v možnosti vytvořit svěží a průsvitnou malbu, a to jak postupným nanášením barevných vrstev po zaschnutí vrstev předchozích, tak využitím vzájemné mísitelnosti a rozpíjení barev.

Albrecht Dürer - Zajíc

Akvarelové barvy jsou k dostání v pevné formě v mističkách nebo v tubách. Malé mističky, tzv. pánvičky jsou vyrobené většinou z plastu (výjimečně i z kovu). Pánvičky obecně bývají čtvercové (tzv. poloviční) nebo obdélníkové, dvojnásobné co do množství barvy. Abychom mohli barvu použít, je třeba ji přenést navlhčeným štětcem na paletu. Tam s ní můžeme po libosti pracovat – ředit ji či míchat s jinými barvami.

Barvy v tubách obsahují více glycerinu než barvy v pánvičkách, proto se dají snáze rozmíchat s vodou. Jsou proto dobrou volbou pro malování velkých barevných ploch.

Tip pro výběr barev

- Pro kvalitní akvarelovou malbu je důležité vybrat kvalitní barvy. Jinými slovy, vodovky ze školy nejsou vhodnou variantou pro tuto malbu.
- Akvarel musí být za sklem, nesmí být na přímém světle a nesmí se na něj svítit.
- Pro začátek postačí menší sada barev, postupně můžete svou barevnou paletu rozšiřovat a doplňovat.

Vybrané způsoby využití práce s akvarelovými barvami

Použití krycí barvy. Umělecký maskovací film nažloutlé barvy je roztok gumového latexu.

Po nanesení na papír brání barvě, aby se dostala na papír. Maskovací film lze použít na počátku malby i v jejím průběhu. Na závěr se maskovací přípravek jemně vymaže gumou nebo špičkou prstu. Příbuzné akvarelovým barvám jsou akvarelové pastelky. Vypadají stejně jako obyčejné pastelky, ale jejich stopa je měkčí a lze je rozmýtl štětcem a vodou.

Použití krycí barvy

1. Maskovacím přípravkem namalujeme tvar. Poté na papír naneseeme barvu.
2. Maskovací přípravek jemně vymažeme gumou.

Technikou „vymývání“ lze dosáhnout zajímavých efektů. Tímto stylem lze velmi dobře vytvořit např. denní oblohu – mraky.

Technika „vymývání“

① Pomocí čisté vody naneseme mrak na polodůšku lakura.

②

2. Koubičkou odrazíme vodu.

③

3. Malbu vysušíme féucem. Poté můžeme přidávat další barvy.

Technika „mokrým do mokrého“ – papír rovnoměrně navlhčíme a štětcem namočeným do barvy zlehka kreslíme po ploše papíru. Tato technika vytváří nahodilé, spontánní efekty. Do jisté míry je to hra skvrn, která se dá po uschnutí plochy dokreslit např. tuší.

Technika „mokrým do mokrého“

anilínové barvy

Vodové barvy - anilinky jsou barvy pestřejích a sytějších odstínů. Dříve se nedoporučovaly pro práci dětí z důvodu, že byly jedovaté. Toto dnes již neplatí. Dnes tyto barvy jsou neškodné.

Tempera

Tempera (původně italský výraz „temperare“ – rozpouštění, míšení) je malířská technika, pro niž jsou charakteristické krycí rychle schnoucí nelesklé barvy s nespílyvavými tóny, jejichž ředidlem je ve vodě rozpustná emulze (směs oleje a vody). Technika tempéry je velmi stará. Objevuje se již ve starém Egyptě, kde se vaječnou temperou malovaly zdi, sarkofágy... Tempera byla oblíbená ve středověké malbě nástěnné a deskové do 15. století. Tuto techniku je možné použít na spoustu různých materiálů, na dřevo, plátno, sololit, překližky, papír i textil. Od akrylových barev se tempera liší možností znovurozmytí po zaschnutí. Jako pojidla lze v temperě použít i jiných druhů emulze (vaječné, žloutkové, škrobové, voskové).

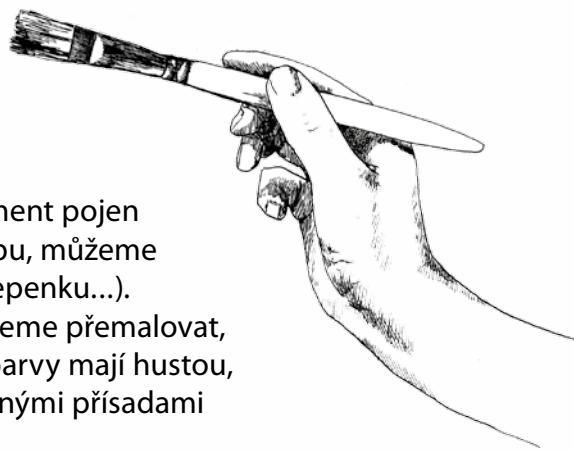

Alfons Mucha - Slované v pravlasti, z cyklu Slovanská epopej

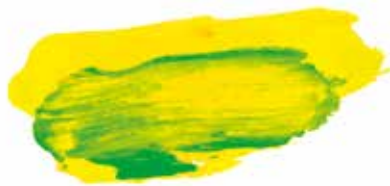
Mucha při malbě Slovanské epopeje používal smíšenou techniku, v horní části využíval vaječnou temperu jako podmalbu, zbytek byl domalován technikou oleje. Vaječná tempera byla opticky vzdušná, dala se rozvést do šera a na obraze byl „vidět vzduch“.

Olejové barvy

Olejomalba je technika malby, při níž je barevný pigment spojen pomocí oleje. Protože olejové barvy schnou delší dobu, můžeme s nimi pracovat ještě po nanesení na plátno (dřevo, lepenku...). Po zaschnutí olejové barvy tmavnou. Malbu pak můžeme přemalovat, aniž bychom porušili spodní vrstvy obrazu. Olejové barvy mají hustou, krémovou konzistenci, kterou můžeme regulovat různými přísadami a namíchat si tak i transparentní barvu.

→ pastózní malby štetec

→ použití špachtle

Iva Fialová - Anorexie

Postup práce

Nalijete si do jedné skleničky terpentýn, do druhé polymerovaný olej (jen málo) a třetí skleničku si schováte a použijete až za půl roku na damarový závěrečný lak. Na paletu si připravíte např. okr světlý, zředíte ho dostatečně terpentýnem, přidáte kapku polymerovaného oleje a na plátno si „předkreslíte“ to, co chcete malovat. Až budete hotovi, začnete malovat podmalbu nebo rovnou můžete malovat „na ostro“. Záleží na vás a na technice, kterou použijete.

Techniky olejomalby (druhy maleb olejem)

Impasto – technika pastózní malby olejem. K malbě se používá špachtlí, kartáčků, rukou a různého náradí. Je známá již v baroku.

Alla prima – při této technice je důležité zachycení okamžiku, vytvoření rychlé barevné skici. Obraz je hotový týž den. Oblíbený druh malby u impresionistů a realistů – jde vlastně o zachycení atmosféry, pomíjivého okamžiku na plátno.

Lazurní malba – královská, klasická olejomalba. Malování olejem ve vrstvách (lazury). Tento druh malby je nejnáročnější na čas. Maluje se tzv. nezředěnou vrstvou přes zředěnou. Až domalujete svůj obraz (můžete ho vystavit), tak nejméně po půl roce můžete začít lakovat obraz damarovým závěrečným lakem.

Kvaš

Dalo by se říci, že kvašová technika je něco mezi temperou a akvarelem. Podstata malby je taková, že barvy jsou málo pojené vodou ředitelným pojídlem, jsou vodou rozpustné jako akvarelky, ale jsou krycí.

Zdeněk Burian - ilustrace z *Knihy Robinsonů*

Slabé pojení pigmentů způsobuje, že malba při schnutí velmi zesvětlí až do pastelového ladění. Používá se destilovaná nebo převařená voda. Řada ilustrátorů prováděla touto technikou ilustrace v černobílém ladění. Ukázka pochází od Zdeňka Buriana, který touto technikou ilustroval mnoho dobrodružných knížek.

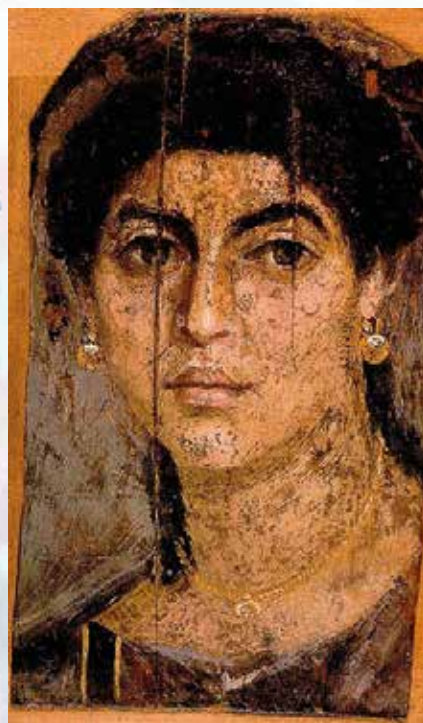
Podkladem pro kvaš je především papír a jeho tužší formy – lepenka, karton, ale lze malovat i na omítku. Maluje se většinou do mokrého. Kvašová malba se někdy kombinuje s pastelem, akvarelem.

Enkaustika

Základem je malba olejovými barvami smíchanými s včelím voskem. Proto se nanáší za tepla, neboť okamžitě tuhne. Optická vlastnost vosku propůjčuje pigmentům svítivost a lesk. Podklad má být málo savý a pevný (sololitové desky, dřevo, dřevotřísky, překližky, ale i kov, plech, papír a plátno – příprava naklížením). Na dřevo, papír, sololit atd. se kreslí uhlím, na kovovou podložku litografickou křídou nebo jinou mastnou křídou.

Výhody: odolnost vůči vodě a vlhkosti, nemění se stářím, lze na ní pokračovat po delším čase.

Nevýhody: malá odolnost proti teplu, možnost povrchového znečištění, nemožnost lazurování.

Fajjúmský portrét

Tato technika byla použita již u pohřebních portrétů v Egyptě kolem r. 100-300 po Kristu. Viz ukázka Fajjúmský portrét.

Malba na sklo

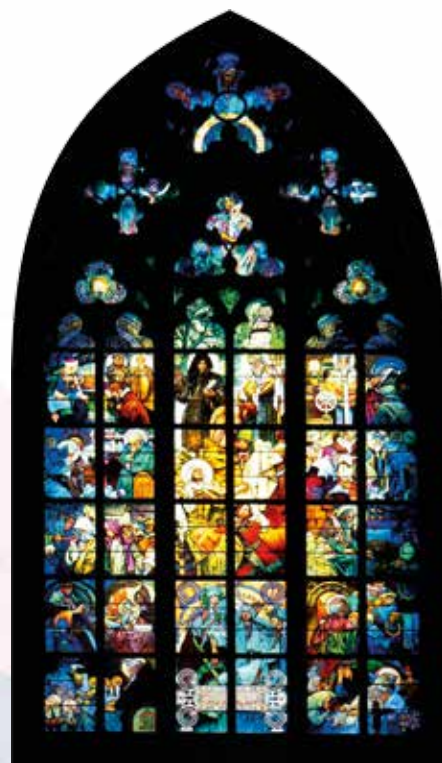
V našich zemích našla rozšíření především v lidovém projevu po polovině 18. století. V 19. století se uplatňovala při výzdobě velkých kostelních a katedrálních prostor malovanými okny.

Malba se vytváří na zadní stranu skla.

Podložku, tedy okenní tabuli je nutno vyčistit lihem nebo jiným odmašťujícím saponátem.

Malba na skle se provádí olejovými, olejoprskyřičnými barvami, nebo mastnými temperami.

Malujeme tak, že si případnou předlohu zrcadlově okopírujeme. Na ni položíme sklo lícovou stranou dolů. Malujeme na „rub“ skla. Začínáme vykreslováním detailů a po zaschnutí je překrýváme dalšími vrstvami, pozadí se maluje nakonec. Barvy se používají krycí, které se snadno nerozpustí.

A. Mucha - malba na sklo, Chrám sv. Víta

Freska

Freska je nástěnná malba zhotovená na vlhké omítce. Technika malování fresek byla známa již ve starověku, používala se v Řecku a především v Itálii, ale také v Číně a Indii.

Malování fresek je technicky náročná práce. Nános barvy (rozmělněné minerální pigmenty smíchané s vodou) se nanášejí do ještě vlhké omítky tak, aby se barvy vsákly do podkladu a usychaly společně s ním. To znamená, že malíř musí pracovat rychle, aby omítka nezaschla, neboť poté lze provádět pouze malé opravy temperou. Fresky se nehodí do vlhkého prostředí (například v římské bazilice sv. Petra existuje pouze jediná freska).

Španělská seniorka se již nemohla dívat na fresku Ježíše Krista od Eliase Garcíi Martíneze. Vzala barvy a sama ji zrestaurovala. Vytvořila tak jeden z nejnámějších obrazů současnosti, protože její nešikovnost takřka obletěla svět. Obrázek zachycuje zleva původní podobu, uprostřed freska před restaurováním a vpravo výsledek.

GRAFFITI

Graffiti je v obecném smyslu druh výtvarného projevu pracující ve veřejném prostoru technikou nanášení barev, často ve formě spreje nebo fixy. Název graffiti odkazuje na „psaní“ (řecky grafein = psát), přestože v dnešní době nemusí již jít pouze o variace na písmena. Ten, který vytváří graffiti je „writer“. Graffiti lze vnímat jako městský folklór ulice. V pozdější době je obohaceno o další techniky vyjadřování a stává se součástí streetartu.

Writer musí být i dobrý malíř (New York)

Writer při práci (Bukurešť)

KOMBINOVANÁ TECHNIKA

V dnešní době se pomalu vytrácí tradiční malířské techniky jako je „čistý“ akvarel, tempera, olejomalba. S rozvojem velkého množství různých syntetických materiálů a potřebě netradičního způsobu vyjadřování se čím dál více rozvíjí technika kombinované malby.

Záleží na každém malíři – tvůrci, jaké typy barev a způsobu jejich nanášení zvolí. Jaký zvolí podklad nebo zda využije jiných médií.

Kombinují se jak druhy barev (akryl a syntetické barvy v ukázce Danae), anebo i různé postupy, techniky a „vložené“ materiály, jako v ukázce Radovana Selingera.

Radovan Selinger - Šaman

Ukázky práce

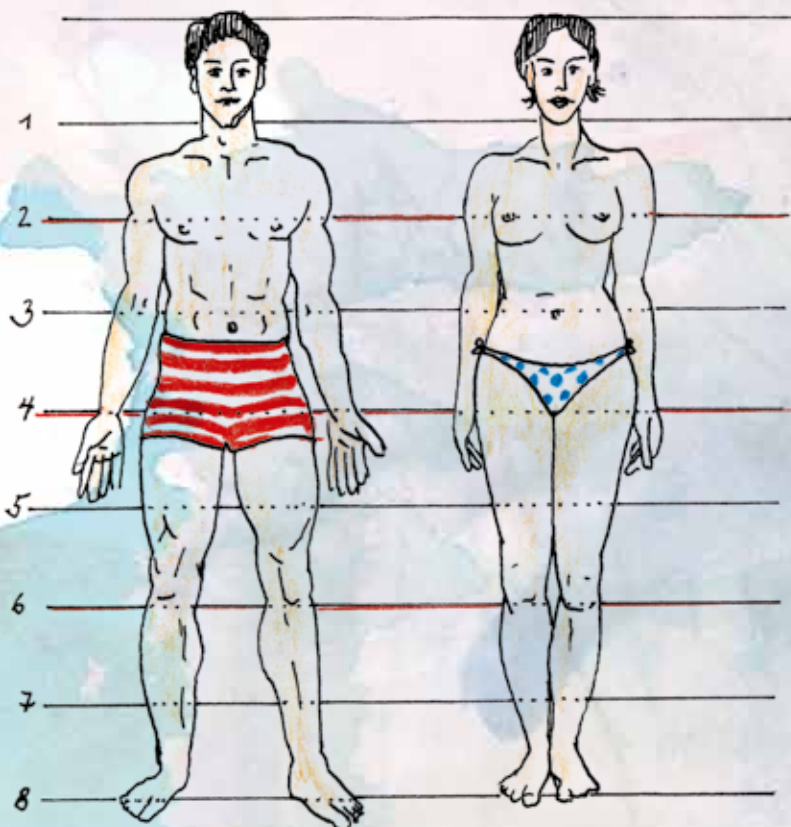
V této části knihy si budeme povídat i tvořit. Dva krátké návody – jak kreslit postavu a jak malovat krajinu vaječnou temperou jsou malou ukázkou, kterak krok po kroku postupovat, aby vaše dílo bylo co nejdokonalejší.

Při kresbě lidské postavy je důležité vycházet z anatomie člověka. Základem kresby je správné zachycení proporcí. K tomuto účelu poslouží kánon lidské postavy, který nám jednoduše popíše jednotlivé parametry.

Kánon lidského těla:

1. Lidské tělo viděné zepředu je 8 hlav vysoké a 2 hlavy široké.
2. Bradavky jsou v úrovni dělicí čáry modulu.
3. Vzdálenost mezi bradavkami je jedna hlava.
4. Pupík leží mírně pod čarou modulu.
5. Lokty jsou na stejné úrovni s pasem.
6. Stydká kost tvoří střed těla.
7. Kolena leží nad dělicí čarou modulu.
8. Celková délka paže od ramene až k prstům je 3,5 hlavy.
9. Je rozdíl v zobrazování ženské a mužské postavy.
10. Žena je na rozdíl od muže
 - menší
 - ramena má proporcionálně užší
 - prsa a bradavky níže
 - pas užší
 - boky proporcionálně širší

Kánon lidského těla

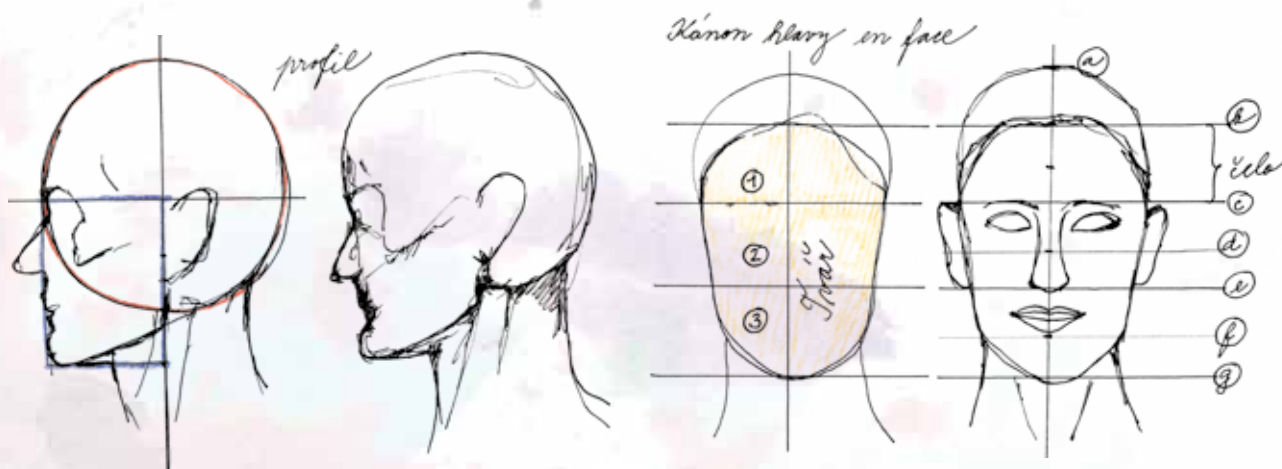
Možnosti měření postavy:

Tradiční používanou metodou měření tělesných proporcí je pomocí držení tužky v natažené paži. Na tužce si pomocí palce označíme délku hlavy modelu a poté si ji porovnáme s ostatními částmi těla (kolikrát se nám vejde část hlavy např. do těla, do natažené nohy...).

Začátečníci, kteří si chtějí natrénovat proporce postavy, mohou využít dřevěného manekýna, který má ohybatelné klouby, tudíž lze nastavit do různých poloh.

Při kresbě portrétu je dobré znát pravidla, která pomáhají vyvarovat se základních anatomických chyb. Tvář je rozdělena na 3 moduly, přičemž jeden modul odpovídá výšce čela. Kánon dospělé lidské hlavy je jiný než u dítěte. Dětské čelo je širší, mezi očima je větší vzdálenost než rozměr jednoho oka, uši jsou proporcionálně větší a rysy kratší a kulatější.

Kánon hlavy:

a) horní kraj lebky, b) okraj vlasů, c) umístění obočí, d) umístění očí, e) spodní okraj nosu, f) okraj horního rtu, g) spodní hrana brady.

Uši jsou umístěny mezi linkami c – e.

Jejich horní okraj se shoduje s rovinou obočí a spodní okraj se spodní částí nosu.

Kresba ruky se zdá lehkou, avšak není tomu tak. Ruka je jednou z nejsložitějších částí lidského těla. Je schopna velkého množství poloh. Důležité rady pro kresbu ruky jsou tyto:

- celková délka ruky je stejná jako dvojnásobek její šířky
- délka prostředníčku se rovná polovině délky celé ruky
- špička malíčku leží ve stejné rovině jako horní kloub prsteníčku
- pokud se na ruku díváme zepředu, palec je viděn téměř z profilu
- nejdůležitější při kresbě ruky je pořádně se dívat a sledovat každý detail, záhyb, stín...

Kresba lidské postavy tužkou

Než začneme pracovat – kreslit, vybereme si vhodný model, člověka. Nejlépe takového, který vydrží v jedné poloze delší dobu, který nám bude sympatický a zároveň něčím zajímavý.

Připravíme si tužky – 3B, 6B a 8B, plastickou gumu, ořezávatko a papír formátu A3.

Zvolený model si „naaranžujeme“ do pozice, která nám přijde nejlepší (ze začátku je lepší zcela jednoduchý postoj. Dobrou volbou je například postoj s rozkročenýma nohama, jednou rukou v bok a podobně. Naopak nejnáročnější jsou velmi dynamické pozice a také ty, u nichž je potřeba pomocí perspektivy zkracovat vzdálenosti). Všimneme si světla a stínů na modelu. Pokud se nám zdá, že je náš model nevýrazný, můžeme využít zdroj světla, kterým model z jedné strany nasvítíme.

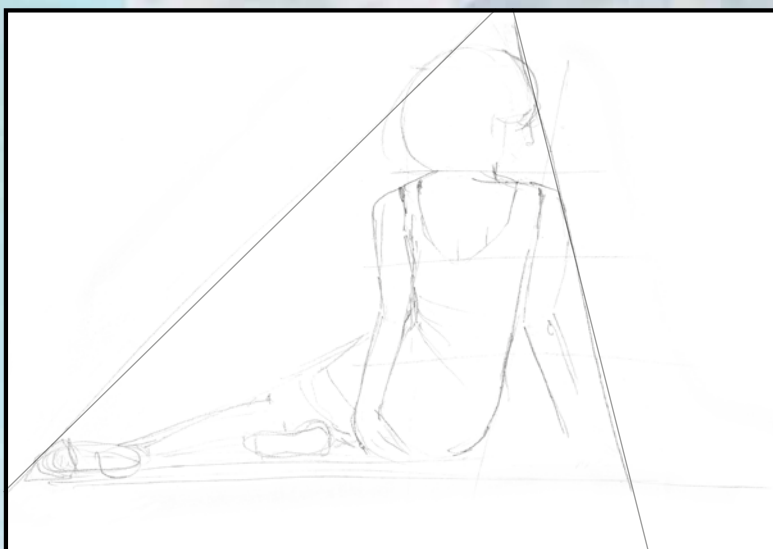

1) Prostudujeme si model: všimneme si umístění modelu, polohy těla, proporcí a rozměrů těla, světla a stínů.

2) Důležité je, abychom po celou dobu kresby na model dobře viděli.

3) Zachytíme skicu postavy: začneme blokovat, nebo-li zachytíme základními proporcemi do základních tvarů. V našem případě je to trojúhelník.

4) Nesmíme zapomínat, že výška postavy je 8 hlav.
Dolní polovina těla je přibližně stejně dlouhá jako horní polovina těla. Při tom všem sledujeme předlohu a všimáme si detailů (např. naklonění hrudníku doprava, perspektivní zkratky u nohou atp.)

5) Nakreslíme obrys těla a pokusíme se zachytit světlo a stín na modelu. Tím dodáme kresbě třetí rozměr. Pro snadnější zachycení světla a stínu si můžeme přimhouřit oči.

6) Vykreslíme tělo a detaily jako jsou vlasy, obličej. Dotónujeme postavu a zachytíme okolí modelu.

7) Pomoci si můžeme kresbou pomocí plastické gumy. Tu si můžeme vytvarujeme do různé šíře, tvaru a vymazáváme plochy, které chceme, aby byly světlé. Využít můžeme i prsty nebo smotek papíru na vytvoření jemných přechodů. Jen musíme dávat pozor, aby kresba ve výsledku nepůsobila „rozmazaně nebo špinavě“.

8) Celou kresbu zafixujeme.

Malba krajiny vaječnou temperou

Vaječná tempera je jedinečná v tom, že se pracuje s vrstvami, které jsou jasné, zářivé a průhledné. Jednotlivé lazurní vrstvy polotransparentních barev vytváří bohatou škálu odstínů.

1) Nejprve si připravíme barvy pro vaječnou temperu a podklad, na který budeme malovat.

Příprava barev: Rozbijeme vajíčko. Žloutek oddělíme od bílku. Důležité je, aby se žloutek a bílek vzájemně nepomíchaly. Žloutek dáme do skleničky. Stejně množství žloutku a temperové barvy smícháme dohromady. Pokud se nám zdá výsledná barva příliš pastózní, zředíme ji trochou destilované vody. Takto si můžeme namíchat všechny potřebné barvy.

Podklad: Nejvhodnějším podkladem pro vaječnou temperu je gessový podklad na pevné podložce např. na sololitu.

2) Na podklad si lehce naskicujeme základní tvary světlou barvou.

3) Poté barvou vybarvíme velké plochy plochým štětcem. Do přední části obrazu nanese světle žlutý nátěr, doprostřed obrazu světle modrý a nad ním pruh šedé.

4) Postupně přidáváme barvy v křížovém šrafování. Tahy štětcem by se měly klást jemně, nikdy bychom je neměli do povrchu silně vtírat.

5) Nakonec celý obraz sjednotíme, abychom získali jednotný povrch.

Galerie „Svět“

Kdyby existovala na světě galerie, v níž by nejlepší světoví autoři měli svá nejlepší díla, ušetřili bychom sice čas cestováním po světě, ale jistě by nám uniklo mnoho uměleckých zážitků, které by se do této galerie prostě nevešly.

Přesto se domnívám, že skromný informační leták z této fiktivní galerie je každému návštěvníkovi Ateliéru milým souhrnem toho, co autor této publikace považuje ve světě i doma za věru základní a důslednému poznání hodné.

Leonardo da Vinci (1452-1519)

byl významný italský malíř, sochař, architekt, přírodovědec, hudebník, spisovatel, vynálezce a konstruktér. V jeho osobě dostává označení renesanční osobnost tu správnou šíří, hloubku a velikost. Výtvarně nejhodnotnější jsou jeho obrazy Mona Lisa (též nazývána La Gioconda - pravděpodobně nejznámější obraz na světě), Madona ve skalách a Dáma s hranostajem. Z kreseb vynikají proporce lidské postavy (Vitruviova figura). Světověznámou freskou je též Poslední večeře páně v kostele Santa Maria delle Grazie v Miláně.

Leonardo da Vinci, Mona Lisa, olej na topolu, 77 × 53 cm

Hieronymus Bosch (asi 1450-1516)

tvoril v období rané nizozemské renesance. Většina jeho prací znázorňuje hříchy a morální úpadek lidstva. Jeho obrazy se vyznačují vysokou mírou fantazie a hluboce promyšlenou symbolikou. Některé z nich by i v dnešní době mohly být označovány za kacířské. Nejznámějšími jsou Loď bláznů, Kupka sena či Zahrada pozemských rozkoší.

Hieronymus Bosch, Zahrada pozemských rozkoší, olej na dřevěné desce, 220 × 389 cm

Michelangelo Buonarroti (1475-1564)

se proslavil jako sochař, architekt a malíř. Jeho socha Davida je (pro změnu) nejnámější sochou na světě. K exkluzivním patří též jeho sochy Pieta a Mojžíš. Z Michelangelova malířského umění je třeba vyzvednout fresky ze Sixtínské kaple ve Vatikánu Stvoření světa a Poslední soud.

Michelangelo Buonarroti, Stvoření Adama, freska, 480 × 230 cm

Rembrandt van Rijn (1606-1669)

byl nizozemský malíř, kreslíř, grafik a rytec. Je považován za jednoho z nejlepších malířů a grafiků západního umění. Jeho nejsilnější zbraní bylo technicky mistrné zvládnutí šerosvitu a figurální malby. Od Rembrandta doporučuji obzvláště Hodinu anatomie doktora Tulpa a Noční hlídku.

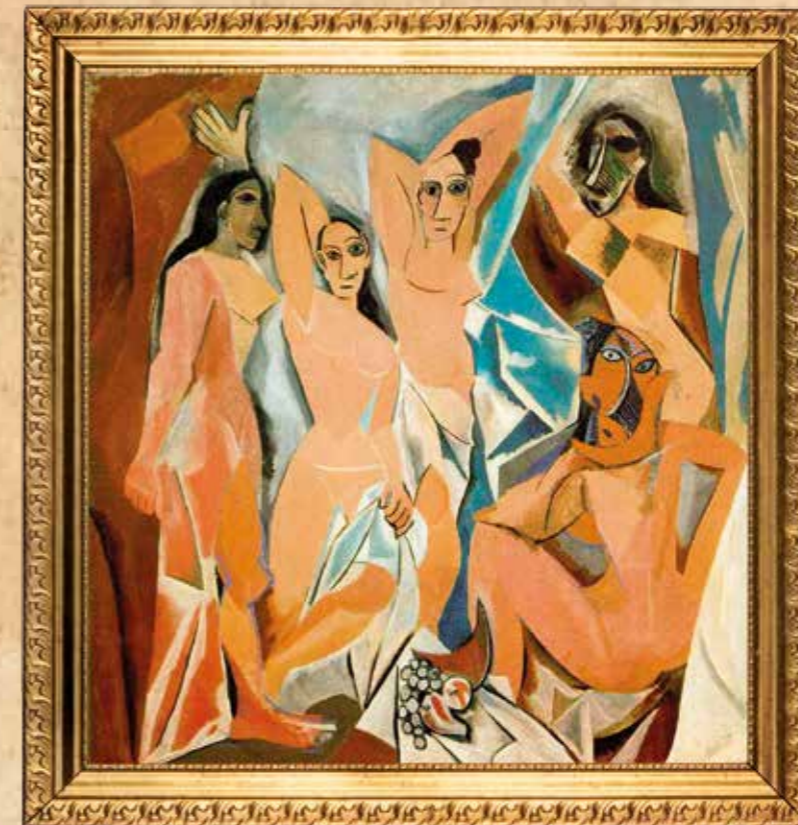
Rembrandt van Rijn, Anatomie doktora Tulpa, olej na topolu, 169,5 × 216,5 cm

Salvator Dalí (1904-1989)

je významný katalánský malíř. Dalího díla jsou proslulá překvapující kombinací bizarních snových obrazů s prvotřídním kreslířským a malířským projevem. Je hlavní postavou surrealismu. U Dalího nelze určit, který obraz je nej. Ti, jež Dalího milují, mají v oblíbenosti několik desítek různých obrazů. Snad tedy jen oblíbená témata: roztékající se hodiny, zvířata, ženy a optické klamy.

Salvator Dalí, Labutě odrážející se ve vodě jako sloni, olej na plátně, 51 × 77 cm

Pablo Picasso (1881-1973)

je osobnost španělské výtvarné školy, ve které se umělecky odráží zhruba 40 tvůrčích období. Lze jej považovat za jednoho z nejrozmanitějších malířů všech dob. Výtvarnému světu nejvíce přispěl vznikem nového stylu - kubismu (objekty jsou malovány tak, jako by byly viděny z více úhlů najednou). Jako autor je nezařaditelný - Picasso je Picasso. „Šílený“ obraz Avignonské slečny, divoká freska Guernika či portrét Sylvette jsou díla pro Picassa nejtýpější.

Pablo Picasso, Slečny z Avignonu, olej na plátně, 197 × 127,3 cm

Vincent van Gogh (1853-1890)

byl nizozemský malíř a kreslíř. Gogh vytvořil v relativně malém časovém intervalu deseti let zhruba 900 maleb a 1100 kreseb. Za zapamatování stojí bouřkový obraz Havrani nad obilným polem, magická Hvězdná noc a světoznámé Slunečnice.

Vincent van Gogh, Slunečnice, olej na plátně, 95 × 73 cm

Gustav Klimt (1862-1918)

je představitel vídeňské secese. Jeho imaginativní tvorba je typickou secesní záležitostí: Kombinací rostlinných motivů, zlata a dekorativních prvků Klimt secesi téměř nadefinoval. Jeho nejznámějšími obrazy jsou Danae, portrét Adély Bauer Blochové a Polibek.

Gustav Klimt, Danae, olej na plátně, 77 × 83 cm

Marc Rothko (1903-1970)

byl americký abstraktní malíř. Rothko byl průkopník tzv. malířství barevných ploch. Jeho dílo je označováno jako abstraktní expresionismus. Expresse jako dojem, kterým na vás obří barevné plochy působí. Jeho obraz „Oranžová, žlutá, červená“ se v roce 2012 prodal za 1,7 miliardy Kč, čímž se stal nejdražším prodaným obrazem vytvořeným po 2. sv. válce.

Marc Rothko, No 8, olej na plátně, 173 × 205,1 cm

FOLLOW
YOUR
DREAMS
CANCELLED

Banksy

je pseudonym britského streetartového umělce, který zastupuje v našem seznamu současnou výtvarnou scénu. Banksyho díla jsou často satirická a nesou politické či kulturní poselství. Jeho street art kombinuje graffiti s využitím šablonové techniky. Nejznámější počiny Banksyho je Dívka, kterou odnáší balonky přes zeď v Izraeli, Líbající se policisté (v Londýně) a mnoho dalších veselých, avšak hlubokých streetartových realizací.

Banksy, graffiti

Andy Warhol (1928-1987)

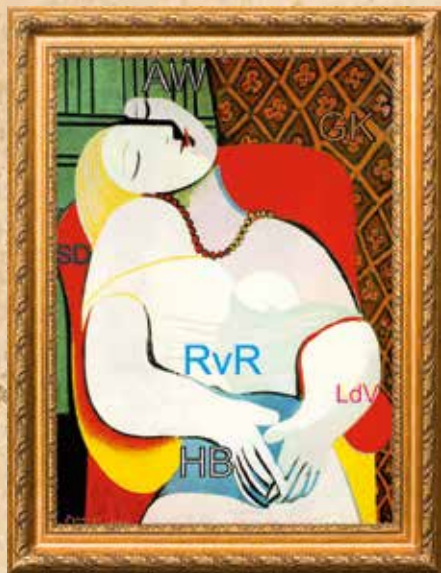
byl americký malíř, grafik a vůdčí osobnost amerického hnutí pop artu. Svou kariéru zahájil jako ilustrátor reklamních předmětů. Později se stal známý po celém světě jako malíř, který kombinoval různé techniky. Nejznámějšími jeho díly jsou Tyrkysová Marilyn a desítky variací vyobrazení Campbellových polévek.

Andy Warhol, Marilyn

Hra v Galerii Svět

Pokus se odhadnout, kterým autorům patří níže uvedený obraz. Poradit ti může jak text o autorovi, tak i výtvarná ukázka.

Až si budeš chtít ověřit, jak jsi dopadl, prozkoumej obraz snící dívky od Pabla Picassa. Písmena v něm ukrytá odpovídají rozložení hádaných obrazů a zároveň iniciálům autorů.

Český salón

Z autorů naší zemi blízkých by pozorný čtenář měl nechat setrvat zrak u těchto „devíti úžasných“. Kdyby někdo ve světě dělal souhrn nejlepších malířů světa, který by měl větší prostor než těchto pár stran, co mám já, je silně pravděpodobné, že níže zmínění autoři by v něm byli po boku Rembrandtů, Picassů a Warholů.

Mistr Theodorik (+1381)

byl dvorním malířem Karla IV. Provedl unikátní výzdobu kaple Svatého kříže na Karlštejně. Deskové obrazy zpodobňují polopostavy světců způsobem, který vybočuje z dobové stylové normy. Za jmenování stojí Sv. Jeroným, Sv. Mauritius či Karel IV., též Poslední večeře páně v kostele Santa Maria delle Grazie v Miláně.

Mistr Theodorik, Svatý Jeroným, tempera na dřevěné desce, 115 × 104 cm

Egon Schiele (1890-1918)

byl rakouský malíř, který často pobýval u své matky v Českém Krumlově. Je autorem syrových provokativních aktů, které měly blízko k erotice. Rád dělal své autoportréty. Jeho nejvýznamnější kresby jsou Ženský akt ležící na břiše, Dvě objímající se ženy a již zmíněné autoportréty.

Egon Schiele, Žena s ohnutým kolenem, kvaš, akvarel a černá pastelka na papíře, 46 × 30 cm

Alfons Mucha (1860-1939)

byl český malíř a designér, významná postava stylu secese. Stal se známým díky plakátům pro francouzskou herečku Sarah Bernhardtovou.

Jeho životním dílem je cyklus velkoformátových pláten Slovanská epopej, na kterém pracoval osmnáct let.

Pro Československo navrhoval i známky anebo bankovky.

Alfons Mucha, Apoteóza „Slovanstvo pro lidstvo!“, vaječná tempera, olej, plátno, 480 × 405 cm

Mikuláš Medek (1926-1974)

byl český malíř, jež oplýval originálním projevem, hloubkou výrazu a nevšední spiritualitou. Jeho obrazy lze směle označit za moderní umění, které obstálo i v době komunistického režimu, který byl ke svobodnému myšlení nesmiřitelně nepřátelský. Jeho obrazy jsou součástí sbírek v Sydney, New Yorku, Amsterdamu i jinde. Medkovy obrazy nesou poetické názvy jako Žízňiví andělé, Hlava lampa, Příliš mnoho alkoholu, Sensitivní akce anebo Stůl projektanta věží.

Mikuláš Medek, Sensitivní akce I (Oko), olej, olejová tempera na plátně, 85 × 110 cm

František Kupka (1871-1957)

byl český malíř a grafik světového významu, jeden ze zakladatelů moderního abstraktního malířství. V současnosti jde též o nejocetovanějšího českého autora. Z jeho tvorby vybírám Amorfu čili dvoubarevnou fugu, cyklus Katedrála, či v poslední době dražený obraz Tvar modré (jen pro zajímavost: 56 mil. Kč).

Fr. Kupka, Tvar modré, olej na plátně, 73 × 60 cm

Jiří Kolář (1914-2001)

byl český básník a výtvarník, známý ve světě díky svému experimentálnímu postoji k umění. Kombinoval slova a jejich výtvarnou podobu. Je autorem koláží a „vynálezcem“ nových technik koláže, kterým dal jména jako muchláž, roláž, konfrontáž aj.

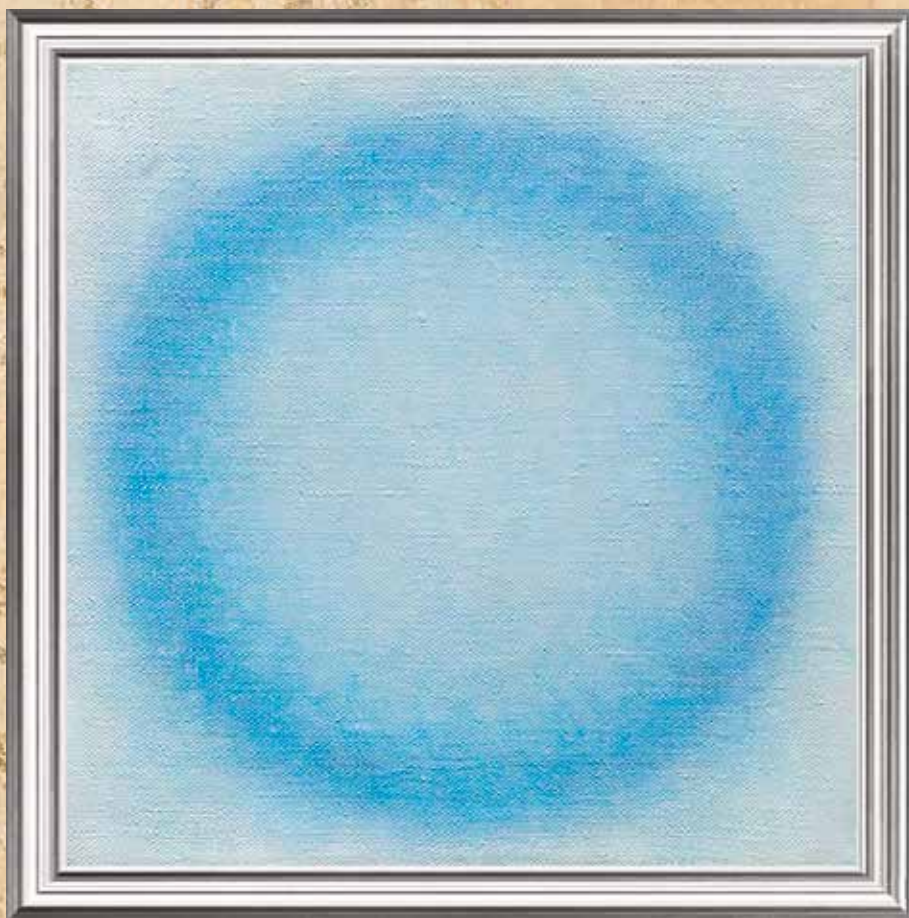
Jiří Kolář, Zrození geometrie, koláž, 99 × 74,5 cm

Jan Zrzavý (1890-1977)

byl český malíř, grafik, ilustrátor a scénograf, významný představitel české výtvarné avantgardy nastupující začátkem 20. stol. Maloval lyrické, snové obrazy. Pro celou jeho tvorbu bylo příznačné setrvávání u jednoho motivu (zejména motiv Kleopatry). Ilustroval knihy jako např. Máj od K. H. Máchy, Kytici od K. J. Erbena.

Jan Zrzavý, Kleopatra,
olej na plátně, 102 × 181 cm.

Václav Boštík (1913-2005)

byl jedním z výrazných představitelů české poválečné abstrakce. Ve svých obrazech a jejich tématech hledal filosoficko teologická východiska jednoty člověka s přírodou a Bohem. Chtěl zbavit svou malbu všeho nedůležitého, čímž ji zjednodušil na základní prvky. I přesto, nebo právě proto, oplývají Boštíkovy obrazy myšlenkovou i výrazovou hloubkou.

Václav Boštík, Modrý kruh, olej na plátně, 32,3 × 32,3 cm

Hra v Českém salónu

Hra u českých autorů si všímá jejich zpodobnění ženy. Opět ti pomůže text i ukázky na minulých stranách. Nápověda se správnými výsledky je tentokrát ukryta v obraze, na kterém žena není. Číslice v obraze Jana Zrzavého ukryté jsou rokem narození autora – umístění číslic v obraze odpovídá rozmístění obrazů na stránce.

Český salón – budoucnost

Jelikož má tato publikace sloužit k poznání výtvarného světa, neodolám nutkání pozvat čtenáře k nakouknutí klíčovou dírkou i do budoucnosti českého malířství. Dost možná, že některý z níže zmíněných autorů bude ten, jehož výstavu budete moci zapár let obdivovat v New Yorku, Bilbao či Petrohradě.

Jirka Houska (1985)

V tramvaji, olej, 155 × 130 cm

Jirka Houska (1985)

Nejmenovaná II, olej, 110 × 73 cm

Filip Dvorský (1980)

Irská káva, olej, 105 × 105 cm

Filip Dvorský (1980)

Vídeňská káva, olej, 105 × 105 cm

Andy Reiben (1980)

Sad emperor Atahualpa sees the end,
akryl, 200 × 150 cm

Andy Reiben (1980)

Tourbine 01, kombinovaná technika, 120 × 120 cm

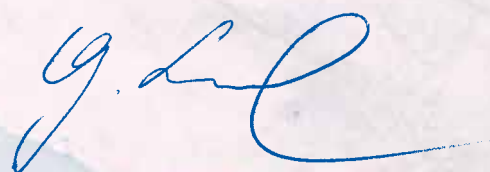
Andy Reiben (1980)

BMW 3 Fluidum by Andy Reiben

Slovo na závěr

Měla jsem přání, když jsem tento svazek barevných stránek dopsala, aby těm, kdo jej budou číst posloužil k vhledu do studií výtvarných technik. Aby jim dal odpovědi k technickým otázkám, které neumí vyslovit. Aby, alespoň v každém druhém z vás, zanesl semínko rozrušení z představy, že si najdete čas napnout plátno či vytáhnout kufřík s pastelkami. Říká se, že není důležité mít talent, ale je potřeba nebát se a mít chuť tvořit.

Děkuji, že jste tuto útlou knížečku dočetli až do konce. Zaujala-li vás, máte důvod navíc přemýšlet, co dělat ve volném čase. Pokud jazyk, kterým je psána, vás neoslovil, nebojte se ji poslat dál. Věřím, že energie do ní vložená, se někde objeví. Hrála jsem si s každým slovem jako básník, který skládá verše své milované a výtvarné nápady jsem taktně volila, aby třeba i rozesmály a ukázaly, že není třeba brát se vážně. To nejdůležitější je stejně vždy skryté mezi řádky. V životě i v umění (žít).

Slovníček pojmů

abstrakce – umění, které nereprezentuje rozpoznatelné předměty; dílo, kde barva a forma vyjadřuje myšlenky nebo vyvolává pocity

alla prima – malba bez technické přípravy, obvykle také definitivně dokončená

barevný odstín – barva vzniklá zesvětlením či ztmavením tónu

barevný tón – barevnost skvrny

en face – čelní pohled

estetika – filosofická disciplína zabývající se krásnem, jeho působením na člověka, lidským vnímáním pocitů a dojmů z uměleckých i přírodních výtvorů

fixativ – ustalovací prostředek, který zabraňuje setření a rozmazání pastelu, křídly, tužky nebo uhlu

galerie – specializovaný prostor pro vystavování uměleckých děl

happening – použití netradičních uměleckých forem a prvků (například divadelních, výtvarných nebo hudebních) se záměrem šokovat nebo provokovat diváky a vtahovat je do akce

ilustrace – obrazový doprovod textu

impasto – technika pastózní malby olejem, používá se špachtlí, kartáčků, ruk a různého nářadí

kaligrafie – dekorativní způsob písma s ilustracemi nebo ornamentem (krasopis)

kánon lidské postavy – soubor pravidel a předpisů, ideální proporce lidské postavy

kolorovaná kresba – kresba tuší, jejíž plochy jsou vymalovány barvou

kontrapost – postoj figury s jednou nohou pevnou a druhou uvolněnou

kreativita (též tvořivost nebo invence) – zvláštní soubor schopností, které umožňují umělkou, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost; ta se projevuje jako vynalézavost, jako vznik něčeho nového, originálního, popř. tvůrčím řešením problémů

kýč – příliš okázalé, rušivé, triviální nebo laciné dílo (např. sádrový trpaslík)

lavírovaná kresba – šrafovaná kresba tuší rozmývaná vodou

lazura – průhledná barevná vrstva

malování do mokrého – malování do nezaschlé barvy

médium – pojivo barvy

muzeum – instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení

plenér – malování krajiny ve volné přírodě

podložka malby – plátno, papír, lepenka, karton atd.

portrét – popisné zobrazení konkrétního jedince, zpravidla člověka, velmi výjimečně i zvířete

profil – pohled ze strany, příčný řez předmětem

prorůstání barvy – rozpouštění barvy ze spodních vrstev do vrchních

proškrabávaná kresba – kresba ostrým hrotem do voskového podkladu, natřeného tuší

signatura – autorské označení uměleckého díla plným jménem, monogramem, symbolem nebo značkou

skica – náčrtek kompozice kresby

studie – detailní kresba nebo malba zachycující jeden nebo více komponentů určitého obrazu, který má být namalován

umění – lidská činnost kladoucí důraz na tvořivost, originalitu a individualitu umělce

valér – plynulý přechod mezi barevnými tóny nebo odstíny

vernisáž – slavnostní otevření výstavy, které bývá zpravidla doplněno nějakým dalším uměleckým programem (kupř. hudebním či divadelním)

Použitá literatura a zdroje

Boorstin, D. J.: Člověk tvůrce, Praha 1996, Prostor
Mráz, B.: Dějiny výtvarné kultury 1, Praha 1998, Idea servis
Mráz, B.: Dějiny výtvarné kultury 2, Praha 1997, Idea servis
Losos, L.: Techniky malby, Praha 1994, Aventinum
Parramón, J. M.: Teorie barev, Praha 1995, SVOJKA a VAŠUT
Parramón, J. M.: Jak kreslit, Praha 2002, Jan Vašut s. r. o.
Parramón, J. M.: První kroky v malbě, Praha 2004, Jan Vašut s. r. o.
Teissig, K.: Technika kresby, Praha 1986, Artia
Pečírka, J., Lukasey, A.: Život a dílo mistra Leonarda, Praha 2005, Columbus s. r. o.
Smith, R.: Encyklopedie výtvarných technik a materiálů, Praha 2000, Slovart, s. r. o.
Lüscher, M.: Test volby barev k hodnocení osobnosti, Bratislava 1991, Psychodiagnostika

Obrazové příloha v textu:

Cesta umělce

archív kreseb Leony G. Sehnalové (jména autorů: Julie a Agáta Sehnalovi, Sára, Emma a Viola Ševčíkovi, Laura Veselá, Jana Dynková, Pavla Kučerová, Nikola Zavadová, Vojtěch Dobeš a Petr Šplíchal)

Teorie výtvarné tvorby

barevné spektrum – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ca/Spektrum_2.png

barvy – https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:AND9GcTY-5uHd-b-xt4m5-M60Hf6qvSXII__gJifDEsCOHcjwMlaPmc

kontrastní čtverce komplementárních barev – archiv Petra Říhy

Caravaggio – Večeře v Emmauzích – http://www.jahni.cz/wp-content/gallery/liturgickedoby/caravaggiosupper_at_emmaus_detail.jpg

Cézán – Talíř s granátovým jablkem a hruškami http://www.oceansbridge.com/paintings/german/Paul_C%C3%A9zanne_189_OBNP2009-Y07175.jpg

Zlatý řez – http://www.filosofie-uspechu.cz/wp-content/uploads/2011/07/zlaty_rez2-300x189.jpg

da Vinci – Poslední večeře – <http://voho.cz/image/27.gif>

Kresba

da Vinci – Létající stroj – http://www.jezcivkleci.cz/JVK/letajici_kolo_06_small.jpg

Malba

Akryl – ukázka – soukromý archiv L. G. Sehnalové

Akvarel – ukázka – <http://www.babylonie.cz/sites/default/files/images/2010/03march/albrecht-durer-zajic-akvarel.preview.jpg>

Tempera – ukázka – http://www.dama-online.cz/wp-content/uploads/2012/08/1_Slovane-v-pravlasti-300x215.jpg

Olejomalba – ukázka – soukromý archiv I. Fialové

Kvaš – ukázka – <http://img.aktualne.centrum.cz/525/3/5250337-obrazem-podivejte-se-na-mistrovske-ilustrace-zdenka-buriana-nepouzivat-v-cla.jpg>

Enkaustika – ukázka – <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c0/Fayum-02.jpg?uselang=cs>

Malba na skle – ukázka – http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vitraj_v_Katedrale_sv_Vita_v_Praze.jpg

Freska – ukázka restaurování – http://i.idnes.cz/12/083/cl6/IPL455d2b_profimedia_0140118351.jpg

Graffiti – ukázka šablonové techniky (Olomouc) – soukromý archiv H. A. Syčáka

Graffiti – ukázka práce writera – <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2d/Graffiti-Bucharest.jpg/737px-Graffiti-Bucharest.jpg>

Graffiti – ukázka práce (New York) – <http://images5.fanpop.com/image/photos/25500000/Star-wars-Awesome-Graffiti-star-wars-25532809-500-347.jpg>

Kombinovaná technika – ukázka – soukromý archiv R. Selinger

Galerie Svět

da Vinci – http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mona_Lisa.jpg

Bosch – <http://farmacon.files.wordpress.com/2008/11/el-bosco-el-jardin-de-las-delicias-panel-derecho-1510.jpg>

Michelangelo – <http://media0.webgarden.name/images/media/0:4cbb1de011a5c.jpg/Michelangelo%20Buonarroti.jpg>

Rembrandt – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b2/Rembrandt_Van_Rijn,_Die_Anatomiestunde_des_Dr._Nicolaes_Tulp.jpg

Dalí – <http://www.slavneobrazy.cz/obr/pict/dali5605.jpg>

Gogh – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b4/Vincent_Willem_van_Gogh_128.jpg

Picasso – <http://www.cigarclubmagazine.cz/underwood/download/images/picasso1.jpg>

Klimt – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c8/Gustav_Klimt_010.jpg

Rothko – http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02214/rothko1_2214608a.jpg

Banksy

http://prancingthroughlife.com/wp-content/uploads/2013/11/banksy-dreams_00349040.jpg

http://art-becomes-us.wikispaces.com/file/view/balloon_girl_by_banksy.jpg/229246864/360x506/balloon_girl_by_banksy.jpg

Warhol

<http://artobserved.com/artimages/2008/10/andy-warhol-marilyn.jpg>

<http://im9.cz/iR/importprodukt-orig/07c/07c07548ba9fe8048379222cee9f569c--mmf250x250.jpg>

http://media.liveauctiongroup.net/i/11185/11558820_1m.jpg?v=8CE8134524ED840

Hra v Galerii Svět

da Vinci – http://designblog.rietveldacademie.nl/wp-content/uploads/2011/05/Da_Vinci_Vitruve_Luc_Viatour1.jpg

Bosch – http://img9.rajce.idnes.cz/d0901/3/3387/3387424_57bdb48bc0c237ef3804cb598a526abd/images/Bosch-Kupka_sena.jpg

Rembrandt – <http://www.artchiv.info/obrazy/10627--Harmenszoon-Rembrandt-van-Rijn--Nočni-hlidka.jpg>

Klimt – <http://www.jackygallery.com/images/Portrait%20of%20Adele%20Bloch-Bauer%20I%20by%20Gustav%20Klimt%20OSA203.jpg>

Warhol – http://www.jsjgallery.org/Other_Artists/Andy_Warhol/campbells.jpg

Dalí – http://i.idnes.cz/10/083/cl6/TT355817_k_3dali.JPG

Picasso – http://abstractart.20m.com/Picasso-The_Dream-Surrealism.jpg

Český salon

Mistr Theodorik – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/01/Meister_Theoderich_von_Prag_002.jpg/545px-Meister_Theoderich_von_Prag_002.jpg

Mucha – http://www.praha.eu/public/af/a2/21/1344835_231600_i_apoteoza_slovanstvo_pro_lidstvo_17.jpg

Schiele – <http://uploads6.wikipaintings.org/images/egon-schiele/seated-woman-with-bent-knee-1917.jpg>

Medek – http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/1008967884/foto09/galerie2_09.jpg

Kupka – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/f/f3/Franti%C5%A1ek_Kupka_-_Katedr%C3%A1la_-_Google_Art_Project.jpg/849px-Franti%C5%A1ek_Kupka_-_Katedr%C3%A1la_-_Google_Art_Project.jpg

Kolář – <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/kolar-geometrie.jpg>
Zrzavý – http://www.topzine.cz/wp-content/uploads/2011/05/Jan_Zrzav%C3%BD_Kleopatra-460x265.jpg
Bošтік – <http://www.galeriemoderna.cz/paints/v-clav-1913-2005-bo-t-k/3803-bo-t-k-upr.jpg>

Hra v Českém salonu

Mistr Theodorik – <http://www.rodon.cz/admin/upload/ModuleObraz/2519.jpg>
Kolář – <http://www.galeriemoderna.cz/paints/ji-1914-2002-kol/3211.jpg>
Mucha – http://2.bp.blogspot.com/-tY1mt21A6Zs/T6toKlvQQcl/AAAAAAAAAAmA/A9EAz8bRYpM/s1600/Alphonse%2BMucha%2B-%2BSarah%2B-Bernhardt_.jpg
Kupka – <http://www.creativoas.cz/articlesPhoto/32/kupka-zena-v-trojuhelnících.jpg>
Schiele – http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Egon_Schiele_044.jpg
Medek – http://img.ihned.cz/attachment.php/470/50763470/AihUV7Oo3FdEtCWKqT5Pz2IDucsGmv6k/medek_divka_se_svihadlem.jpg
Zrzavý – http://i.lidovky.cz/13/112/lnc460/HEP4f568f_zrzavy800L13102_74CKX2.jpg

Český salón – budoucnost

Houska – soukromý archiv Jirky Housky
Dvorský – soukromý archiv Filipa Dvorského
Reiben – soukromý archiv Andyho Reibena

Přebal knihy

Výřezy vytvořeny z výše uvedených děl, z děl z archivu L. G. Sehnalové a z níže uvedených zdrojů.
Banksy – http://spfaust.files.wordpress.com/2012/01/mocaartinthestreets_banksy.jpg (použito na přebalu)
Gogh – <http://media1.shop1.cz/images/media1:4dea22c98243c.jpg/1026-vincent-van-gogh-hvezdna-noc-nad-rh-nou-jpg.jpg>
Botticelli – http://www.paintingsite.net/images/renaissance_history_the-birth-of-venus.jpg
Hanusová – soukromý archiv Marfy Hanusové
Medek – <http://www.acb.cz/fotky/katalogy/es03/44.jpg>
zlatý řez – http://www.acefoto.cz/soubory/obrazky/kurzy/kompozice26_zlaty-rez_web.jpg
adinkra – http://www.earthmetropolis.com/maps/Ashanti_Adinkra_Cloth_Symbols_Chart.jpg
fotogram – <http://www.krabbesholm.dk/courses/photo/pix/12fotogrammer/fotogram001.jpg>

VÝTVARNÝ ATELIÉR
Pracovní sešit malířských technik

Muzejní animace ve Svitavách
CZ.1.07/1.1.28/02.0018

Vydáno v rámci realizace Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost
v Městském muzeu a galerii ve Svitavách, Máchova alej 1, roku 2014

Vydalo Městské muzeum a galerie ve Svitavách 2014

Odpovědná redaktorka: Blanka Čuhelová

Autoři textů: Leona G. Sehnalová

Ilustrace: Leona G. Sehnalová

Grafická úprava: Petr Říha

Tisk: DTP centrum, v. o. s. Svitavy

Náklad: 600 ks

Projekt je spolufinancován ze státního rozpočtu ČR a Evropského sociálního fondu

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámky:

muzeum.svitavy.cz - stránky našeho muzea a galerie

tipy na zajímavé galerie v okolí 70km od Svitav

olmuart.cz - Muzeum umění Olomouc

dum-umeni.cz - Dům umění města Brna

ragallery.cz - Richard Adam Gallery (dříve Wamnick Gallery)

galeriehk.cz - Galerie moderního umění v Kradu Králové

gmpardubice.cz - Galerie města Pardubice

whitegallery.cz - originální galerie v Chásku u Litomyšle

galerie-mk.cz - litomyšlská galerie Miroslava Kubíka

litomyel.cz - Dům u Rybářů - galerie města Litomyšle

cbmpolicka.cz - Centrum Bohuslava Martinu v Poličce

muzeumcr.cz - Regionální muzeum v Chrudimě (skřípá
mj. plakáty Alfonse Muchy)

vytvoř si vlastní galerii google - art - projekt

www.google.com/cultura/institute/project/art-project
v češtině

www.bozimylny.com - svitavské výtvarné projekty a myšlenky
pera H.A. Fyčáka a jeho přátel

rumělká
červená

oranžová
tmavá

malá
žlutá

oranžová
světlá

okru

žlutá
citronová

ružová

šedá

žlutá
tmavá

zlatá

černá

magenta

červená

červená tmavá

kyrkysová

parížská modř

ultramarín

cyanová

modrozelená

hnědá

zelená světlá

khaki

šedá

fialová

černá tmavá

černá

